

**Stichting
Pensioenfonds
Huntsman Rozenburg**

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg
Merseyweg 10, 3197 KG Botlek Rotterdam
Postbus 1020, 3180 AA Rozenburg
Telefoon: 0181 - 29 21 49
www.pensioenfondshuntsman.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41125674

**Verslag over het boekjaar
1-1-2023 t/m 31-12-2023**

Inhoud

	Pagina
Bestuursverslag	
Meerjarenoverzicht	5
Fondsspecifieke ontwikkelingen	7
Bestuur en organisatie	12
Beleggingen	23
Fondsspecifieke ontwikkelingen beleggingen	23
Beleggingsresultaten 2023	24
Risicomanagementbeleid	25
Samenvatting actuariel verslag	28
Financiering	29
Verantwoordingsorgaan	
Verslag van het Verantwoordingsorgaan over 2023	31
Reactie van het bestuur	35
Samenvatting visitatierapport 2023	
Jaarrekening	
Balans per 31 december	48
Staat van baten en lasten	50
Kasstroomoverzicht	52
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	53
Toelichting op de balans per 31 december	57
Gebeurtenissen na balansdatum	62
Toelichting op de staat van baten en lasten	63
Resultaatbestemming	67
Risicoparaagraaf	68
Overige gegevens	
Actuariële verklaring	77
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	79
Bijlagen	
Overzicht belegd vermogen	85
Begrippenlijst	87

Bestuursverslag

Meerjarenoverzicht

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantallen					
Verzekerden					
Deelnemers	209	241	256	269	286
Gewezen deelnemers	365	372	390	417	438
Pensioengerechtigden	1.312	1.337	1.362	1.379	1.390
	1.886	1.950	2.008	2.065	2.114
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds					
Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	404.485	398.352	508.362	542.064	512.266
Prepensioenverplichtingen ¹⁾	4	18	21	2	7
Reserves					
Algemene reserve	146.185	124.144	165.478	108.579	105.260
Stichtingskapitaal	1	1	1	1	1
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad	136,1%	131,2%	132,6%	120,0%	120,5%
Beleidsdekkingsgraad	135,6%	137,6%	129,0%	113,3%	119,5%
Vereiste dekkingsgraad	117,8%	118,2%	117,0%	116,8%	116,6%
Premiebijdragen ²⁾					
	5.875	6.435	6.255	6.336	7.999
Uitkeringen					
	21.376	19.756	19.207	19.031	18.865

1) Hier wordt alleen de voorziening voor ingegaan prepensioen opgenomen.

2) Dit betreft de feitelijke premie

	2023	2022	2021	2020	2019
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen (excl. lopende intrest en liquide middelen)	549.885	521.473	672.885	649.601	614.922
Beleggingsopbrengsten	44.596	-137.063	37.009	47.114	90.232
Rendement op basis van total return	8,9%	-20,4%	5,7%	7,9%	17,0%
Kosten pensioenbeheer					
Totale kosten (x € 1.000)	917	931	802	769	846
Kosten per deelnemer (x €1) ¹⁾	603	590	496	467	505
Kosten vermogensbeheer					
Totale kosten, inclusief transactiekosten (x € 1.000)	2.011	2.443	2.651	2.145	2.541
Totale kosten als % gemiddeld belegd vermogen (incl. transactiekosten)	0,38%	0,41%	0,40%	0,35%	0,43%
Kosten als % gemiddeld belegd vermogen	0,29%	0,27%	0,31%	0,32%	0,32%
Transactiekosten als % gemiddeld belegd vermogen	0,09%	0,14%	0,09%	0,03%	0,11%

1) Dit betreft de actieve deelnemers en pensioengerechtigden. De gewezen deelnemers worden hier niet meegenomen.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

1. Missie, visie en strategie

Missie

De missie van Pensioenfonds Huntsman is:

Het betalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave die deelnemers ontvangen en hiermee op pensioenvlak veiligheid, zekerheid en continuïteit bieden aan alle deelnemers en gepensioneerden. Daarbij wordt in het belang van de deelnemers gestreefd naar een waardevast pensioen tegen aanvaardbare risico's.

Visie

De ambitie van het bestuur is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn. Het bestuur wil zorgdragen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige afweging van de belangen van de betrokkenen nu en in de toekomst.

Vertrouwen van de deelnemers en gepensioneerden in het bestuur dat zijn taak serieus neemt en goed uitvoert, zien wij als een cruciale voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds.

Onze ambitie is dan ook om een pensioenfonds te zijn dat zijn betrouwbaarheid laat zien door goede financiële resultaten, transparante communicatie en een kostenbewust beleid.

De uitvoering van de pensioenovereenkomst moet correct en efficiënt gebeuren, en maatschappelijk verantwoord zijn.

Strategie

Om onze visie te bereiken hebben wij een strategie geformuleerd die bestaat uit de volgende punten.

- Ons beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's. De risicohouding is behoudend, maar om de doelstelling van het pensioenfonds te halen kunnen risico's niet volledig uitgesloten worden. Het bestuur reduceert de kans op tekorten en verhoogt de kans op indexatie van pensioenen door actief risico management.
- Er wordt een verantwoord beleggingsbeleid gevoerd met expliciete aandacht voor afdekking van rente risico's, met behulp van een professionele externe partij en ondersteund door een onafhankelijke beleggingsadviseur.
- Om de kosten beheersbaar te houden hanteren we een kostenefficiënte werkwijze, met een uitbestedingsbeleid waarbij we kritisch zijn op de kwaliteit, kwantiteit en kosten van de uitbestedingspartners.
- Het pensioenfonds wil dicht bij de deelnemers en gepensioneerden staan. Aansprekende en persoonlijke communicatie is daarbij vanzelfsprekend. Ook als het gaat over risico's, rechten en koopkracht van deelnemers en gepensioneerden. Die communicatie is steeds vaker digitaal. Wij vinden het echter ook van groot belang de mogelijkheid te bieden tot een persoonlijk gesprek waarin de deelnemer zijn eigen situatie kan bespreken met een ter zake kundig persoon die de regeling goed kent.
- Het bestuur van het pensioenfonds vindt een goede relatie met de sponsor van groot belang voor het voortbestaan van het fonds en voert daarom regelmatig constructief overleg hierover.
- Om steeds fris en kritisch te kunnen reflecteren werkt het bestuur actief aan een goede relatie en interactie met het verantwoordingsorgaan.
- Het bestuur van het pensioenfonds hanteert de normen voor goed pensioenfondsbestuur.

2. Naleving wet- en regelgeving

In 2023 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

De code pensioenfondsen die opgesteld is in 2018 wordt nagenoeg geheel nageleefd. Zaken waarvan Pensioenfonds Huntsman van de code afwijkt, zijn:

Norm 9: Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.

Er is geen aparte noodprocedure opgesteld, anders dan voor het geval van een crisissituatie. De lijnen tussen bestuursleden en uitvoerders zijn zo kort dat in een noodsituatie direct contact vanzelfsprekend is en snelle besluitvorming kan worden afgestemd.

Norm 34: De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.

Bestuursleden worden volgens de statuten voor 3 jaar benoemd en zijn prompt herbenoembaar.

Conform de Code wordt over onderstaande normen specifiek gerapporteerd in het bestuursverslag:

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.</p>	Ja	Het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over het beleid dat het in 2023 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte. Onder meer op basis van de haalbaarheidstoets.
<p>Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.</p>	Nee	Het pensioenfonds kent een geschiktheidsplan. Het pensioenfonds beschikt niet over een specifiek diversiteitsbeleid. Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit in het bestuur. Het houdt daarbij rekening met opleiding, achtergrond en persoonlijkheid. Diversiteit is in de samenstelling van het bestuur aanwezig, maar geen doel op zich. Het bestuur bestaat eind 2023 uit een vrouw en vijf mannen. Het verantwoordingsorgaan bestaat eind 2023 uit één vrouw en drie mannen. Geen van de leden van het bestuur en verantwoordingsorgaan is onder de veertig jaar.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak..	Ja	De visitatiecommissie betreft de Code bij de uitoefening van haar taak en rapporteert hierover in de rapportage intern toezicht.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In het bestuursverslag beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer' van het bestuursverslag overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het bestuursverslag rapporteert de compliance officer over de naleving van de gedragscode. Het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In het bestuursverslag wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.

Het bestuur hanteert een gedragscode. Alle leden van het bestuur, beleggingscommissie, verantwoordingsorgaan, pensioenbureau en visitatiecommissie wordt gevraagd ieder jaar opnieuw schriftelijk te verklaren zich te houden aan de gestelde gedragsregels.

Pensioenfonds Huntsman heeft een compliance officer benoemd. In 2023 heeft mevrouw Paak de heer Khogali opgevolgd. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. Het verslag van de compliance officer over 2023 wordt hierna weergegeven.

Verslag compliance officer 2023

Als compliance officer heb ik op basis van meldingen en hun verklaringen geconstateerd dat verbonden personen de gedragscode hebben nageleefd. In het bijzonder worden de volgende punten specifiek genoemd:

- De gedragscode is schriftelijk vastgelegd en door alle verbonden personen ondertekend; jaarlijks wordt een verklaring ondertekend tot naleving.
- Verbonden personen zijn niet betrokken (direct of indirect) bij vermogenstransacties van het pensioenfonds.
- Verbonden personen hebben geen nevenfuncties die niet bekend zijn bij het bestuur of ontoelaatbaar zijn vanwege belangenverstremgeling.
- Er zijn geen relatiegeschenken of uitnodigingen aanvaard die als onbetamelijk (volgens de gedragscode) kunnen worden beschouwd.
- Bestuursleden hebben geen privétransacties gedaan en maken privé geen gebruik van de diensten bij een zakelijke relatie van het pensioenfonds.

Beheersing frauderisico's

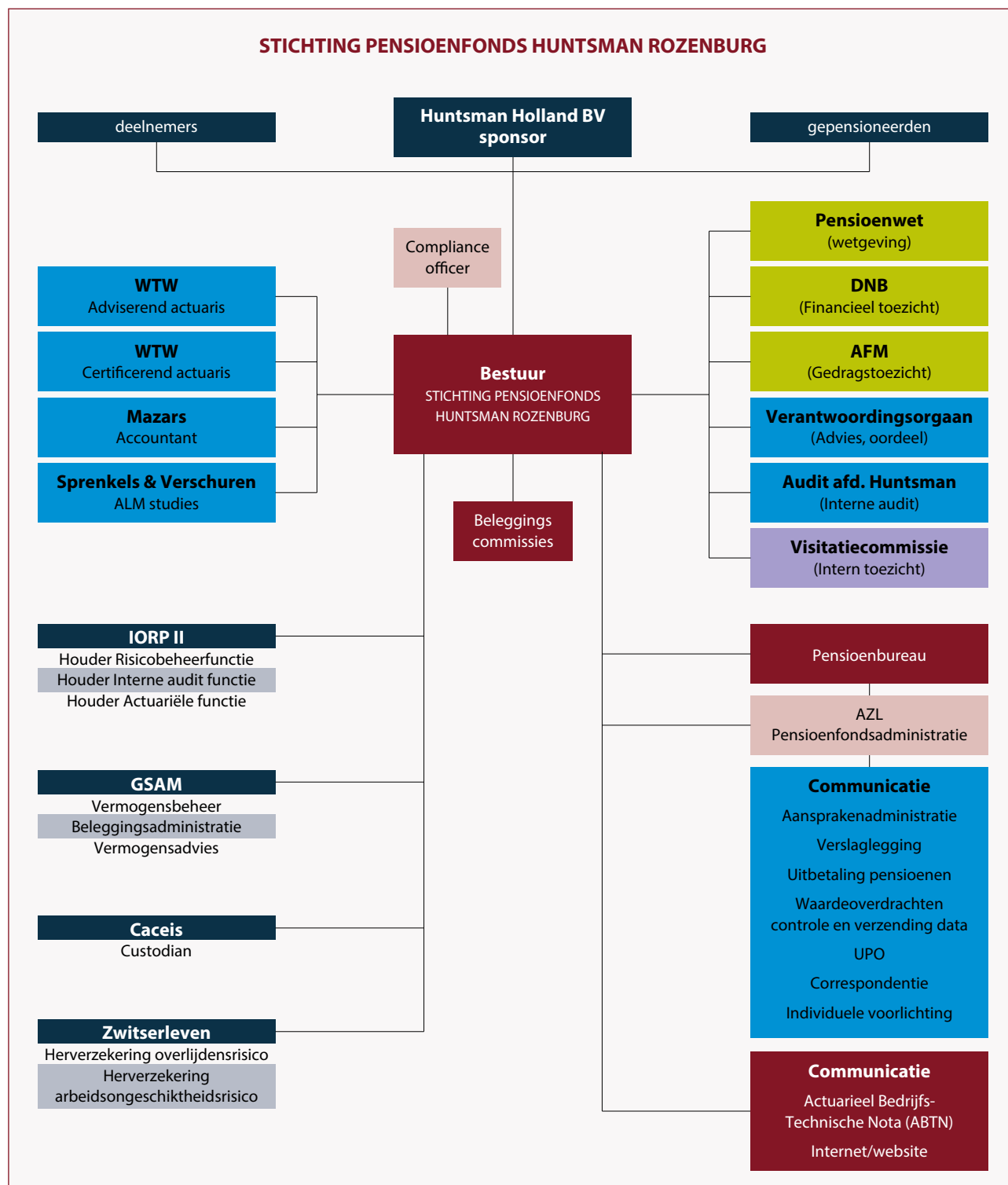
Fraude kan een gevaar vormen voor de integere en beheerste bedrijfsvoering. Daarom heeft het pensioenfonds de volgende beheersmaatregelen getroffen om de kans op en de impact van fraude te beperken:

- Het bestuur heeft een integriteitsbeleid opgesteld. Op grond van een door het bestuur uitgevoerde analyse zijn de volgende integriteitsrisico's onderkend waarvoor beleid is opgesteld: belangenverstremgeling, onoorbaar handelen, fraude en witwassen en terrorismefinanciering. Aanvullend worden in de SIRA (systematische integriteitsrisicoanalyse) risico scenario's geanalyseerd voor omzeilen van sanctiewetgeving, corruptie, ontduiking of ontwijking van fiscale regelgeving, marktmanipulatie, handel met voorwetenschap (zie tevens gedragscode) en cybercrime.
- De SIRA wordt periodiek uitgevoerd, om te bepalen of er integriteitsrisico's zijn die een mogelijke bedreiging vormen voor het pensioenfonds.
- Het pensioenfonds heeft een gedragscode ingesteld voor verbonden personen. Dit beleid is gericht op het voorkomen van belangenverstremgeling en ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie voor oneigenlijke doelstellingen. De compliance officer toetst eenmaal per jaar de naleving van de gedragscode.
- Het pensioenfonds beschikt over een incidentenregeling die een procedure bevat voor interne en externe meldingen van incidenten en (potentiële) misstanden en de afhandeling daarvan.

In 2023 zijn geen fraude incidenten gemeld.

3. Organisatie

Organogram

Bestuur en organisatie

Bestuur per 31 december 2023

*Namens de directie van
Huntsman Holland BV*

N. Mol (1958)	voorzitter
L.A.C. Thring (1960)	
H.P.M. Gunneweg (1980)	

*Namens de Ondernemingsraad van
Huntsman Holland BV*

mw C.J. Paak (1965)	
H.J. van Schaik (1962)	aspirant
A.J. Zeeuw (1968)	aspirant

Namens de gepensioneerden

G.C. Plaisier (1946)

Beleggingscommissie per 31 december 2023

B. de Jong (1961)	voorzitter
R.C. Godding (1970)	secretaris
E. Maliepaard (1957)	
P. Westland (1977)	

Pensioenbureau per 31 december 2023

R.C. Godding (1970)	manager Pensioenfonds
---------------------	-----------------------

Verantwoordingsorgaan per 31 december 2023

P. Oostveen (1954)	voorzitter
H. Mensinga (1953)	secretaris
C. Verhulst (1954)	
mw. M. Kerkvliet (1973)	

Organisatie per 31 december 2023

Administratie	AZL N.V.
Certificerend actuaire	Willis Towers Watson
Adviserend actuaire	Willis Towers Watson
Vermogensbeheer	Goldman Sachs Asset Management
Accountants	Mazars Accountants N.V.
Bankiers	CACEIS ING Bank

Een aantal van de aspecten uit het organogram worden toegelicht.

Bestuur, beleggingscommissie en pensioenbureau

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft een paritair bestuursmodel en bestaat uit zes (6) personen. Daarvan zijn drie bestuurders van werkgeverszijde, twee (2) van werknemerszijde en één (1) vertegenwoordiger namens de gepensioneerden. De heer Gunneweg is op 14 november 2023 benoemd als bestuurslid namens de werkgever. De heren Van Schaik en Zeeuw zijn door de OR voorgedragen als bestuurslid namens de werknemers. De Heer Van Schaik heeft op 18 januari 2024 mevrouw Paak opgevolgd, die is teruggetreden als bestuurslid. De heer Zeeuw is de beoogd opvolger van de heer Maliepaard, die op 1 september het bestuur heeft verlaten vanwege pensionering. Het bestuur kent een commissie: de beleggingscommissie. Het bestuur wordt ondersteund door het pensioenbureau.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld dat voldoet aan de Pensioenwet. De taken en bevoegdheden van dit orgaan evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan. Op 1 mei 2023 is mevrouw Kerkvliet namens de werknemers toegetreden tot het Verantwoordingsorgaan. Mevrouw Kleijburg-Hanssen is per die datum teruggetreden.

Visitatiecommissie

Naar aanleiding van de Wet Versterking Bestuur heeft het bestuur gekozen voor het paritaire bestuursmodel waarbij het Intern Toezicht jaarlijks uitgevoerd wordt door een visitatiecommissie. De visitatiecommissie heeft haar werk uitgevoerd in het vierde kwartaal van 2023 en het eindrapport besproken met het bestuur en het verantwoordingsorgaan in de vergadering van 6 december 2023. Mevrouw Dieben heeft na bindende voordracht door het Verantwoordingsorgaan zitting genomen in de visitatiecommissie. Zij vervangt de heer Hilbrands die om gezondheidsredenen genoodzaakt was om terug te treden. Een samenvatting van het visitatierapport vindt u terug op pagina 37 van het jaarverslag.

Sleutelfuncties

Volgens IORP II wetgeving moeten er drie sleutelfuncties worden ingericht. Als houder van de actuariële functie is de certificerend actuaire aangewezen. De risicobeheerfunctie wordt ingevuld door bestuurslid de heer Thring. Bestuurslid mevrouw Paak is houder van de interne audit functie geworden. De audits worden uitgevoerd door de audit-afdeling van Huntsman.

Uitbestede werkzaamheden

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL N.V. (hierna: AZL) voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging.

Vermogensbeheer

De vastrentende waardenportefeuille en de zakelijke waarden portefeuille zijn ondergebracht bij Goldman Sachs Asset Management (voorheen NNIP). CACEIS is als custodian aangesteld.

Advisering en certificering

In het verslagjaar zijn de adviserende actuariële werkzaamheden uitgevoerd door WillisTowersWatson (WTW) en de adviserende werkzaamheden op het gebied van beleggingen door GSAM.

De controle van de jaarrekening is toevertrouwd aan Mazars. De actuariële certificering is belegd bij WTW.

4. Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

Uitbestedingsbeleid

Als onderdeel van de bestuurlijke meerjarenkalender is het uitbestedingsbeleid geactualiseerd. Het betrof een beperkt aantal aanpassingen.

Gedragscode

De gedragscode die van 2015 dateerde is geactualiseerd op basis van een breed gehanteerde norm in de pensioenfondssector. Het bestuur heeft echter vastgehouden aan de bepaling dat er er normaliter geen aan het pensioenfonds verbonden personen zijn die als insider kunnen worden gekwalificeerd omdat de beleggingen van het pensioenfonds zijn uitbesteed. Incidenteel kan het voorkomen dat dit wel het geval is.

ABTN

De Actuariële Bedrijfstechnische Nota (ABTN) wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 6 december 2023 is de ABTN vastgesteld, waarbij de besluitvorming uit het verslagjaar 2023 is verwerkt. De herziene ABTN inclusief de bijlagen is ingediend bij DNB.

Uitvoeringsovereenkomst

De uitvoeringsovereenkomst is niet gewijzigd in verslagjaar. De laatste wijziging heeft op 1 januari 2018 plaatsgevonden.

Herverzekeringsovereenkomst

De stoploss herverzekeringsovereenkomst voor overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's bij Zwitserleven loopt tot 1 januari 2028.

5. Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad.

Deelnemers				
((gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden (ex-partners, kinderen) en pensioengerechtigden)				
Onderwerp	Geëscaleerde			Totaal
	Klachten	klachten	Geschillen ¹⁾	
1 Behandelingsduur	0	0	0	0
2 Deelnemersportaal	0	0	0	0
3 Duurzaamheid	0	0	0	0
4 Financiële situatie	0	0	0	0
5 Informatieverstrekking	1	0	0	1
6 Keuzebegeleiding	0	0	0	0
7 Pensioenberekening en -betaling	1	0	0	1
8 Registratie werknemersgegevens	0	0	0	0
9 Service en klantgerichtheid	1	0	0	1
10 Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	3	0	0	3
11 Toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0	0	0
12 Overig	2	0	0	2
Totaal	8	0	0	8

Tevredenheid afhandeling klachten Deelnemers en Werkgevers	Totaal
Tevreden	7
Onbekend	1
Ontevreden	0
Neutraal	0
Totaal	8

6. Verleende toeslagen

De indexatie is voorwaardelijk. Hiervoor heeft het pensioenfonds geen geld gereserveerd en wordt geen premie betaald. De voorwaardelijke indexatie wordt uit beleggingsrendement gefinancierd en kan alleen uitgekeerd worden als het pensioenfonds over voldoende financiële middelen beschikt.

Ondanks de hoge dekkingsgraad van het pensioenfonds kon er per 1 januari geen indexatie uitgekeerd worden.

De ontwikkeling van het prijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen over oktober 2021 - oktober 2022 bedroeg -0,4%. Het pensioenfonds kent geen negatieve indexaties toe.

In 2024 wil het bestuur het toeslagenbeleid evalueren.

1) onder geschillen werd in 2023 ook nog verstaan de zaken die aan de Ombudsman zijn voorgelegd.

7. Wet Toekomst Pensioenen

Op basis van gesprekken met de werkgever verwacht het bestuur dat ze niet de nieuwe regeling onder WTP gaan uitvoeren en ook wordt er geen inwaarverzoek verwacht. Het bestuur heeft de werkgever een brief gestuurd om tijdig met een definitief besluit te komen over wel of niet invaren, omdat het bestuur anders een beheerste en integere transitie niet kan garanderen. Het bestuur ondersteunt de sociale partners daar waar mogelijk. Het Verantwoordingsorgaan wordt ook regelmatig bijgepraat zodat er geen informatie-gap ontstaat.

8. Communicatie

8a. Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

Jaarlijks verzendt AZL voor Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg het UPO aan de deelnemers van dit pensioenfonds.

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft aangegeven dat de UPO's tijdig aan de deelnemers verstrekt dienen te worden. Tijdig is in dit geval voor 1 oktober van elk jaar. In 2023 zijn de UPO's tijdig verstuurd. Wel waren in eerste instantie foutieve URM-scenario's gehanteerd op de UPO's, hetgeen aan de AFM is gemeld. Deelnemers hebben een gecorrigeerde UPO ontvangen.

8b. Communicatie naar betrokkenen

In 2023 is met de actieven en niet-actieven in het pensioenfonds gecommuniceerd over de ontwikkeling van de financiële positie van het pensioenfonds. In de Nieuwsbrief voor gepensioneerden van december 2023 is aandacht gegeven aan de ontwikkeling van de stand van de beleidsdekkingsgraad en het indexatiebesluit. Tevens is aandacht besteed aan enkele kerncijfers van het pensioenfonds. Op de website is middels nieuwsartikelen aandacht gegeven aan de financiële ontwikkelingen van het pensioenfonds, de wet toekomst pensioenen en verantwoord beleggen. Ook is een terugkoppeling gegeven over de uitkomsten van een deelnemersonderzoek.

De jaarlijkse gepensioneerdendag had weer een goede opkomst, ook hier is over gepubliceerd op we website.

8c. Website

Deelnemers kunnen in een persoonlijke omgeving (Mijn Pensioencijfers) op de website van het pensioenfonds elektronisch hun persoonlijke pensioeninformatie bekijken en wijzigingen in hun persoonlijke situatie doorgeven via zogenaamde deeplinks. Er wordt ingelogd middels DigiD. Ook kunnen deelnemers middels de internettool 'Pensioenschets' op de website scenario's zien van verwachte pensioeninkomsten en deze afzetten tegen verwachte uitgaven. De Pensioenschets geeft de deelnemer op een speelse, laagdrempelige manier inzicht in de gewenste levensstandaard bij pensionering én of deze gewenste levensstandaard wel mogelijk is met de financiële middelen, zoals pensioen en AOW, die dan ter beschikking staan. De Pensioen123 en downloads op de website worden jaarlijks geactualiseerd.

9. Geschiktheid en evaluatie

Het bestuur bespreekt éénmaal in de drie jaar of zoveel vaker als het bestuur daartoe aanleiding ziet het functioneren van ieder bestuurslid afzonderlijk. De evaluatie van een bestuurslid gebeurt in de laatste vergadering binnen zijn of haar zittingsperiode. In een besloten vergadering wordt het functioneren van het betreffende bestuurslid geëvalueerd. In de bestuursvergadering van 20 maart 2023 is het functioneren van een bestuurslid en aspirant bestuurslid geëvalueerd. De geëvalueerde bestuursleden zijn door de overige bestuursleden als geschikt beoordeeld om te kunnen functioneren in het bestuur.

In het verslagjaar is aandacht besteed aan de opleiding, deskundigheid en geschiktheid van de leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en het pensioenbureau.

Op 20 en 21 november 2023 heeft het bestuur samen met de manager van het pensioenbureau en de leden van het verantwoordingsorgaan een opleiding gevolgd. Onder leiding van externe deskundigen is gesproken over de wet toekomst pensioenen en de toekomst van het pensioenfonds.

Conclusie was dat er geen directe noodzaak tot verandering is. Er zijn wel realistische toekomstopties als alternatief voor het continueren van het eigen gesloten pensioenfonds.

10. Premiebeleid

Voor de berekening van de te betalen premie wordt gebruik gemaakt van de gemiddelde rentetermijnstructuur per einde jaar over de afgelopen vijf (5) jaar.

De aldus berekende gedempte kostendeekkende premie voor 2024 bedraagt € 5,6 miljoen, ex ante bepaald. Deze premie is gelijk aan 30.5% van de som van de pensioengevende salarissen. Veruit het grootste deel van deze premie wordt door de werkgever betaald. Circa 2,8% wordt door de werknemers betaald. In 2023 was de totale gezamenlijke premie 31%.

11. Uitbestedingen

In het kader van de meerjarenbeleids cyclus worden de uitbestedingspartners periodiek uitgebreid geëvalueerd. In 2023 heeft er een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden van AZL. Het beeld van het bestuur over de uitbesteding aan AZL is in algemene zin positief. De aandachtspunten zijn besproken met AZL. Voornaam aandachtspunt voor het bestuur is de toekomstbestendigheid van de FTK-administratie van AZL, in de situatie dat het pensioenfonds gesloten doorgaat na 2028.

De evaluatie van de administrateur en fiduciair beheerder gebeurt verder aan de hand van SLA- rapportages en reguliere overleggen.

12. Haalbaarheidstoets

Pensioenfonds dienen jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren die inzicht geeft in de samenhang tussen financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het fonds beoordeeld in hoeverre (nog) voldaan wordt aan de normering die het fonds gekozen heeft bij de laatste aanvangshaalbaarheidstoets. Het betreft hier:

- de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau én
- de maximale afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat.

Deze grenzen dienen te worden vastgelegd als onderdeel van de risicohouding van Pensioenfonds Huntsman. De grenzen gelden voor het pensioenresultaat op fondsniveau op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidstoets over een periode van 60 jaar. Vóór de haalbaarheidstoets heeft Pensioenfonds Huntsman de methodiek voor bepalen van de ondergrenzen voor het pensioenresultaat bepaald. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets dienen logischerwijs te voldoen aan deze grenzen. Jaarlijks wordt gemonitord in hoeverre deze uitkomsten nog aansluiten bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Indien de grenzen overschreden worden dan zal het bestuur hierover in overleg moeten treden met de sociale partners, om te bezien of maatregelen genomen dienen te worden.

Pensioenresultaat haalbaarheidstoets 2023	Gedefinieerde ondergrens	Resultaat h-toets
Vanuit feitelijke dekkinggraad		
Verwachting (mediaan)	92%	92,6%
Maximale afwijking slecht weer t.o.v. mediane pensioenresultaat	22%	9,4%

Het verwachte pensioenresultaat in de jaarlijkse haalbaarheidstoets is in 2023 lager (92,6%) dan in 2022 (95,5%). Uit de uitkomsten blijkt dat Pensioenfonds Huntsman voor wat betreft het pensioenresultaat voldoet aan de gedefinieerde ondergrenzen. De relatieve afwijking (slecht-weerscenario t.o.v. verwachting) is consistent met het gedefinieerde beleid. De resultaten uit de haalbaarheidstoets 2023 overschrijden de vastgestelde grenzen niet. Het bestuur heeft de haalbaarheidstoets op tijd ingediend bij DNB.

13. Incidenten

AZL heeft aan al haar klanten gemeld dat het deelnemersbestand alleen structureel tegen de geconsolideerde EU sanctielijst te hebben getoetst. De reden hiervoor is dat wij in de veronderstelling waren dat de Nationale Sanctielijst Terrorisme volledig onderdeel uitmaakt van de geconsolideerde EU sanctielijst. Dit is bleek niet het geval. Het pensioenfonds heeft melding gedaan aan DNB van dit incident als zijnde een compliance incident. Het bestuur heeft dit incident later intern als een operationeel incident geclassificeerd omdat er geen 'hit' was. AZL heeft voldoende aangetoond dat maatregelen in place zijn ter voorkoming van een dergelijk incident in de toekomst.

14. Kosten pensioenfonds

Er wordt onderscheid gemaakt in de kosten van de uitvoering en de kosten van het vermogensbeheer.

14a. Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van het pensioenfonds bedroegen € 917.000. In onderstaande tabel worden de kosten uitgesplitst naar de verschillende functies in het pensioenfonds.

Kosten uitvoering (in € 1.000)

Functie in het fonds	2023	2022
Bestuur en bestuursondersteuning (incl. opleidingen)	181	212
Administratie	419	391
Advies	112	94
Controle en verslaglegging	94	95
Toezicht (DNB + AFM)	40	30
Overig	71	109
	917	931
Kosten in euro's per deelnemer	€ 603	€ 590

Het bedrag voor bestuursondersteuning betreft voor het overgrote deel de vergoeding voor het bestuur en pensioenbureau, maar bevat ook kosten voor opleiding van bestuur en verantwoordingsorgaan.

De administratiekosten betreffen de vergoedingen voor de deelnemers-, financiële en uitkeringsadministratie. Deze kosten zijn € 28.000 hoger dan in 2022 door indexatie van de tarieven (effect ca. € 20.000), wettelijke projecten en kosten voor het nieuwe pensioenstelsel (effect ca. € 8.000).

De advieskosten hebben met name betrekking op de werkzaamheden van de actuaris.

De kosten voor controle en verslaglegging hebben betrekking op de accountantscontrole van het jaarverslag en de actuariële certificering.

De kosten voor adviezen en rapportages over het beleggingsbeleid zijn niet in bovenstaand overzicht opgenomen. Deze worden gerapporteerd als onderdeel van de vermogensbeheerkosten. Er worden geen pensioenbeheerkosten toeberekend aan vermogensbeheerkosten.

Kostentransparantie

De uitvoeringskosten bedragen € 601,00 per persoon waarbij de actieve deelnemers en de gepensioneerden meegerekend zijn, maar niet de gewezen deelnemers. In 2022 was dit bedrag € 590,00. Hoewel de absolute kosten iets lager waren dan in 2022 is het aantal actieven en gepensioneerden gedaald, van 1.578 naar 1.521. Daardoor zijn de kosten per deelnemer gestegen.

Kostentransparantie (in euro)	2023	2022
Totale uitvoeringskosten	917.000	931.000
Uitvoeringskosten per deelnemer	603	590
Totale vermogensbeheerkosten	1.522.404	1.620.726
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,29%	0,27%
Transactiekosten	488.144	822.025
Totale transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,09%	0,14%
Totale vermogensbeheerkosten (incl. transactiekosten)	2.010.548	2.442.751
Totale vermogensbeheerkosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,38%	0,41%

14b. Kosten vermogensbeheer

In onderstaande tabel worden deze kosten uitgesplitst.

Kosten vermogensbeheer (in € 1.000)

Beleggingscategorie	Beheer	Bewaarloon	subtotaal	Transactie- kosten	Totaal
Vastgoed	241.047		241.047	36.615	277.662
Aandelen	227.181		227.181	185.802	412.983
Vastrentend	737.424		737.424	265.727	1.003.151
Overlay	0		0	0	0
Bewaarloon		62.652	62.652		62.652
Fiduciair beheer		254.100	254.100		254.100
Totaal	1.205.652	316.752	1.522.404	488.144	2.010.548

Het gemiddeld belegd vermogen is in 2023 met 9,6% gedaald (€ 527,9 mln per 2023 vs € 583,7 mln per 2022). De totale kosten daalden met € 432 duizend tot € 2,0 mln, een daling van 17,7% ten opzichte van 2022. In basispunten was er ook sprake van daling (-3,8 bps), van 41,9 naar 38,1 bps.

In onderstaande tabel worden de kosten per categorie uitgedrukt in het gemiddeld belegd vermogen per categorie. Tussen haakjes zijn de verschillen in kosten ten opzichte van 2022 weergegeven.

Tabel 1: Overzicht kosten vermogensbeheer en transactiekosten Gemiddeld vermogen (mio Euro)

Jaar	Vermogensbeheerkosten (beheerkosten en overige kosten)			Transactiekosten	
	Gemiddeld vermogen (mio Euro)	Euro	van gemiddeld vermogen	Euro	van gemiddeld vermogen
2022	583.676	1.620.726	27,8 bps	822.025	14,1 bps
2023	527.919	1.522.404	28,8 bps	488.144	9,2 bps
2023 versus 2022	- 55,757	- 98.322	+ 1,1 bps	- 333.881	- 4,8 b

In onderstaande tabel worden de kosten per categorie uitgedrukt in het gemiddeld belegd vermogen per categorie. Tussen haakjes zijn de verschillen in kosten ten opzichte van 2022 weergegeven.

Tabel 2: Totale kosten in bps per beleggingscategorie

Categorie	Beheer- vergoeding	Overige kosten	Transactie- kosten	Totaal
Vastrentende Waarden	17,4 (-0,3)	4,9 (-0,5)	8,0 (-0,9)	30,41 (-1,7)
Aandelen	8,5 (+0,3)	5,3 (-0,1)	11,3 (-12,6)	25,1 (-12,5)
Vastgoed	55,7 (+6,9)	17,9 (-2,3)	11,2 (-0,2)	84,8 (+4,4)

Beheervergoedingen

De beheervergoedingen zijn in 2023 uitgekomen op 23,0 basispunten van het totaal belegd vermogen. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2022 (1,6 basispunt). Dit komt met name door stijging in kosten binnen de categorie Vastgoed. Specifiek is de beheervergoeding voor het CBRE Dutch Residential fonds gestegen ten opzichte van 2022. De beheervergoeding van het CBRE Dutch Residential fonds is gerelateerd aan de Investment Properties (IP). De stijging houdt voornamelijk verband met de groei van het aantal IP's als gevolg van de oplevering van nieuwbouw in 2022 en 2023.

Overige kosten

De overige kosten zijn kosten die naast beheervergoedingen in beleggingsfondsen in rekening worden gebracht, zoals bijvoorbeeld administratie en/of auditkosten en bedroegen in 2023 5,8 bps. Dit was 0,5 bps lager ten opzichte van 2022. Hier zijn voornamelijk de overige kosten van het Abrdn vastgoedfonds gedaald. Dit komt door lagere fiscale en juridische kosten ten opzichte van 2022 (mede vanwege aan- en verkopen).

Transactiekosten

De transactiekosten zijn een combinatie van directe transactiekosten (bijvoorbeeld bij de toepassing van een swingpricing bij aan- of verkoop van een beleggingsfonds) en indirecte transactiekosten die gemaakt zijn binnen het beleggingsfonds en welke door de beheerder op basis van een voorgeschreven methodiek (MIFID) worden gerapporteerd.

Bij de MIFID methodiek wordt gekeken naar het verschil tussen de (mid)prijs op het moment dat een order wordt ingelegd en de daadwerkelijke transactieprijs op het moment dat de order wordt uitgevoerd. Dat kan bij neergaande markt zelfs betekenen dat de indirecte transactiekosten - de kosten van aan- en verkopen binnen het beleggingsfonds - negatief worden.

De transactiekosten zijn op totaalniveau ten opzichte van 2022 met 4,9 basispunten gedaald tot 9,2 bps. De lagere transactiekosten zijn voornamelijk afkomstig uit de beleggingscategorie Aandelen. Specifiek zijn de transactiekosten van het AQR aandelenfonds gedaald. Dit komt omdat de kosten die AQR zelf heeft gemaakt (binnen het fonds) fors zijn gedaald ten opzichte van 2022. Daarnaast heeft er in 2023 een transitie plaatsgevonden binnen de beleggingscategorie EMD LC. Hierbij is het Ninety One EMD LC fonds verkocht en het State Street EMD LC fonds aangekocht. De transactiekosten voor het aankopen van het State Street EMD LC fonds betroffen circa EUR 17k.

CONCLUSIE

De totale vermogensbeheerkosten in 2023 zijn in Euro's gedaald evenals de kosten in bps. De kosten binnen de beleggingscategorieën Vastrentende Waarden en Aandelen zijn gedaald. Dit komt met name omdat het bestuur steeds meer over gaat op passieve invulling van beleggingsstrategieën. De kosten voor Vastgoed zijn gestegen. Dit komt voornamelijk door hogere fiscale en juridische kosten (mede vanwege aan- en verkopen).

Bestuursoordeel over de kosten

Het bestuur monitort jaarlijks hoe de kosten van het eigen pensioenfonds zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare pensioenfonds (peers). Daarbij is gebruik gemaakt van kostenbenchmarkonderzoeken uitgevoerd door Bell over boekjaar 2022. Het bestuur heeft geconcludeerd dat de gemiddelde pensioenbeheerkosten over de voorgaande 3 jaren van Pensioenfonds Huntsman iets lager zijn dan het gemiddelde niveau van dat van peers. De 3-jaars gemiddelde vermogensbeheerkosten van Pensioenfonds Huntsman lagen in 2022 iets boven de mediaan van peers.

Het bestuur acht de totale pensioenbeheerkosten van ruim eur 900.000 acceptabel gezien de aard en omvang van het pensioenfonds. Er is wel een opwaartse druk op de kosten merkbaar hoewel deze in 2023 beperkt zijn gebleven. In tegenstelling tot veel andere pensioenfonds verwacht Pensioenfonds Huntsman dat de werkgever geen verzoek doet tot invaren in het nieuwe pensioenstelsel. Dit uit zich in een beperkt aantal voorbereidingskosten. Externe factoren zoals wetgeving en toezicht blijven een risico voor kostenstijgingen, evenals inflatie. Mede door de hoge vrijval van de excassokosten is de kostenopslag in de premie relatief laag. Het is met name aan de premiebetalers om te oordelen in hoeverre de kosten acceptabel zijn.

Het bestuur ziet de trend van de dalende vermogensbeheerkosten doorzetten, die tot stand komt door de meer passieve invulling van de portefeuille. Omdat het gemiddeld belegd vermogens is gedaald, is ook het effect van de gedaalde kosten uitgedrukt in basispunten minder goed zichtbaar. De vermogensbeheerkosten zullen naar verwachting blijven dalen de komende jaren met de keuze om meer passief te gaan beleggen. Het bestuur acht de totale vermogensbeheerkosten acceptabel, mede in relatie tot peers.

Uiteindelijk zijn de netto vermogensbeheerresultaten en hoe deze tot uiting komen het meest relevant voor de deelnemers. Dit geeft het beste perspectief om de indexatie ambitie te kunnen waarmaken.

Voor de aan- en verkoop van individuele beleggingstitels en derivaten zijn de transactiekosten op een schattingsmethodiek gebaseerd, omdat deze transactiekosten zijn inbegrepen in de transactieprijs. De bepaling van transactiekosten verschilt per type instrument.

Hieronder worden de verschillende schattingsmethodieken in het kort toegelicht:

- Aandelen, Vastrentende waarden en OTC derivaten (FX spots en forwards) – In geval van aan- en verkoop van discretionaire aandelen en futures zijn de werkelijk door brokers in rekening gebrachte transactiekosten gerapporteerd. De impliciete kosten worden in overeenstemming met de PRIIPS methodologie berekend. De Europese PRIIP-verordening die in november 2014 is aangenomen heeft als een doel het standaardiseren van precontractuele informatie over verpakte financiële producten die worden aangeboden aan niet-professionele beleggers, zoals gedefinieerd in MiFID II.
- Externe managers – In geval van externe mandaten worden de kosten opgevraagd bij de externe manager. Hierbij heeft GSAM expliciet gevraagd voor het aanleveren van data conform de PRIIPS methodologie.

15. Verzekerdenbestand

	Actieve ¹⁾ deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden
Stand per 31 december 2022	241	372	1.337
Mutaties door:			
Nieuwe toetredingen	0	0	0
Ontslag met premievrije aanspraak	-22	22	0
Waarde-overdracht	0	0	0
Ingang pensioen	-10	-20	59
Overlijden	0	-2	-81
Afkoop	0	0	-7
Andere oorzaken	0	-7	4
Mutaties per saldo	-32	-7	-25
Stand per 31 december 2023	209	365	1.312
Specificatie pensioengerechtigden		2023	2022
Ouderdomspensioen		866	881
Nabestaandenpensioen		444	455
Totaal		1.312	1.337

1) Met betrekking tot de actieve deelnemers zijn 10 deelnemers in 2023 (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt. In 2022 betrof dit 9 deelnemers..

Beleggingen

Terugblik

Het jaar 2023 werd voor een belangrijk deel gekenmerkt door oorlogen. De oorlog in Oekraïne ging het tweede jaar in en een einde is nog niet in zicht. In oktober werd de wereld daarnaast opgeschrikt door de verschrikkelijke gebeurtenissen in het Midden-Oosten. In de VS en Europa waren op economisch gebied de zorgen van een geheel andere orde. Hier stonden de ontwikkelingen lange tijd vooral in het teken van een hoge inflatie veroorzaakt door hogere grondstoffenprijzen en knelpunten aan de aanbodzijde, beide veroorzaakt door de eerder ontstane pandemie. Centrale banken zagen zich genoodzaakt de rente fors te verhogen. De beleidsrente van de ECB bereikte uiteindelijk een niveau van 4%. Hiermee bleven de lange termijn inflatieverwachtingen onder controle, maar de renteverhogingen vertaalden zich in een verdere stijging van de kapitaalmarktrente en in een toenemende vrees voor een recessie. Zorgen over de economische gevolgen van faillissementen in Amerikaanse bankensector brachten de kapitaalmarktrente in maart eerst echter nog onder het startniveau van het jaar. Pas daarna zette de rentestijging verder door. Door adequaat ingrijpen van de Amerikaanse beleidsmakers bleven de economische gevolgen beperkt. De Amerikaanse economie werd vooral ondersteund door de consumptie. Dit wordt mogelijk gemaakt door eerder opgebouwde besparingen en omdat het reëel besteedbaar inkomen toenam door hogere lonen en een dalende inflatie. In Europa kon een milde recessie aan het begin van het jaar niet worden voorkomen en daarna bleef de economische groei ook zeer gematigd. Europa is meer gevoelig voor groeiafzwakking in China. Mede door dalende energieprijzen nam in Europa de inflatie verder af. Mede door de duidelijke daling van de inflatie sloeg in het vierde kwartaal de rentestijging om in een sterke daling.

De economische ontwikkelingen zorgden voor sterk uiteenlopende rendementen op de beleggingen. Uiteindelijk daalde de kapitaalmarktrente in 2023, waardoor het rendement op vastrentende waarden in 2023 positief was. Rendementen op aandelen ontwikkelde markten waren duidelijk positief. Dit rendement ontstond in de eerste helft van het jaar door gunstige winstcijfers vooral door de grote IT-bedrijven. Groeiaandelen deden het hierdoor een stuk beter dan waarde-aandelen. Aandelenkoersen werden ook ondersteund door de verwachting voor renteverlagingen. In de tweede helft van het jaren bewogen aandelen per saldo meer zijwaarts. Beleggers gingen er steeds meer vanuit dat de beleidsrente van centrale banken voorlopig hoog zou worden gehouden. De Amerikaanse centrale bank maakte duidelijk dat voor een verder daling van de inflatie een groeiafzwakking nodig is. Aandelen in opkomende landen stelden in 2023 wederom teleur. Vooral de bezorgdheid over de vastgoedsector in China en de verder groeivertraging lagen hieraan ten grondslag. Hogere rentes zorgen ook voor Europese vastgoedportefeuilles voor negatieve rendementen.

Fondsspecifieke ontwikkelingen beleggingen

Strategie

De portefeuille is opgedeeld in een matching portefeuille en een return portefeuille. De matching portefeuille heeft tot doel het nominale renterisico van het pensioenfonds, dat ontstaat als gevolg van de invloed van het verloop van de rente op de nominale verplichtingen, voor 60% af te dekken. Eén en ander om zodoende een stabielere ontwikkeling van de financiële positie van het pensioenfonds te realiseren. Het doel van de return portefeuille is het op lange termijn creëren van additioneel rendement, om het mogelijk te maken de pensioenen (gedeeltelijk) aan te passen aan de ontwikkeling van inflatie.

In 2023 is de beleidsportefeuille licht gewijzigd. Door de sterk gedaalde obligatie- en aandelenmarkten is de weging van vastgoed per begin 2023 hoger uitgekomen dan de ALM norm van 4,5% namelijk op 7,1%. Dit is deels gefinancierd uit aandelen en deels uit bedrijfsobligaties. Daarnaast is er een beperkte verschuiving van aandelen naar de hoogrentende waarden doorgevoerd. De matching portefeuille heeft een allocatie van 51,2% en de return portefeuille een allocatie van 48,8%.

De matching portefeuille bestaat uit 10+ Euro staatsobligaties (16,9%), Duration Matching Fondsen inclusief liquiditeiten (14,3%), Euro bedrijfsobligaties (10%) en Hypotheken (10%). De return portefeuille bestaat uit aandelen (31,7%), hoogrentende waarden (10,0%) en niet beursgenoteerd vastgoed (7,1%).

De norm voor de afdekking van het renterisico op balans niveau bedraagt 60%. Gedurende het hele jaar waren de verschillen met deze norm zeer beperkt. Per ultimo van het verslagjaar bedroeg de afdekking van het renterisico op balans niveau 59,1%, vrijwel conform de voornoemde strategische afdekking.

De strategische afdekking van het valutarisico van beleggingen in Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen bleef gedurende het verslagjaar ongewijzigd op 75%.

Beleggingsresultaten 2023

In 2023 was er sprake van positieve rendementen in zowel de matching als de rendementsportefeuille. De matchingportefeuille rendeerdde 6,6% wat voornamelijk te danken was aan de gedaalde rente. De benchmark was 6,4%. De 20 jaars swaprente daalde met 0,40% naar 2,52% eind 2023. Met name de langer lopende beleggingen kenden hierdoor een sterk positief rendement.

De rendementsportefeuille liet eveneens positieve resultaten zien, met 9,6% rendement op hoogrentende waarden, net iets hoger dan de benchmark. Het rendement op aandelen van 17,4% is in absolute cijfers hoog, maar bleef achter bij de benchmark van 18,5%. Alleen de vastgoedportefeuille rendeerdde negatief met -9,6%, gelijk aan de benchmark. Dit betrof een vertraagde reactie op de sterk gestegen markttrentes in 2022.

De totale performance van het pensioenfonds was 8,86%, dat was minder goed dan de benchmark (9,32%). Hypotheken bleven achter bij de benchmark, hoewel deze vaak een na-ijl effect kennen. Ook de multifactor aandelen bleven achter bij de benchmark, wat tot uiting kwam in de totale performance op aandelen.

Aan het einde van het verslagjaar was de beleggingsportefeuille als volgt samengesteld:

	Feitelijke weging	Strategische weging
Matching portefeuille (vastrentend)	51,6%	51,2%
Hoogrentende obligaties	9,5%	10,0%
Aandelen	33,2%	31,7%
Niet beursgenoteerd vastgoed	5,7%	7,1%
Totaal	100,0%	100,0%

Bron: Goldman Sachs Asset Management

De strategische weging wordt door het bestuur bepaald aan de hand van een ALM studie. De feitelijke weging kan hiervan afwijken in enig jaar omdat het bestuur bandbreedtes toestaat rondom de strategische weging.

In 2022 heeft het bestuur besloten om het risicoprofiel van het fonds tijdelijk te verlagen, gegeven de volatiliteit op markten en de onzekere vooruitzichten. Dit is destijds gedaan door een deel van de aandelenportefeuille af te bouwen. In maart en april van 2023 is deze onderweging weer teruggedraaid.

Verantwoord Beleggen

Vanuit de wet- en regelgeving die op het fonds als institutionele belegger van kracht is worden ook eisen gesteld aan de wijze waarop invulling wordt gegeven aan een verantwoord beleggingsbeleid. Zo volgt uit de Europese Shareholder Right Directive II (SRDII) dat in beleid dient te worden vastgelegd en gepubliceerd hoe het fonds als betrokken aandeelhouder zich opstelt (betrokkenheidsbeleid). Dit wordt enerzijds ingevuld door het aangaan van dialoog met ondernemingen waarin belegd wordt (engagement). Anderzijds wordt tijdens aandeelhoudersvergaderingen gestemd en op die manier invloed uitgeoefend.

Pensioenfonds Huntsman belegt niet zelf direct in aandelen, maar doet dit enkel via beleggingsfondsen die beheerd worden door gespecialiseerde vermogensbeheerders. Als participant in het beleggingsfonds is het pensioenfonds geen juridisch eigenaar van de aandelen die het beleggingsfonds aanhoudt. Het stembeleid van de vermogensbeheerder is dan ook van toepassing op deze aandelenbeleggingen. Ook voor het voeren van dialoog met ondernemingen wordt gebruik gemaakt van het betrokkenheidsbeleid van de vermogensbeheerders en voert het fonds niet zelf de dialoog met ondernemingen waarin is belegd. Het fonds doet jaarlijks op de website verslag van de uitvoering van dit beleid.

Stembeleid

Het pensioenfonds onderkent het belang van goed bestuur bij de ondernemingen waarin wordt belegd. Het pensioenfonds is van oordeel dat bedrijven met aandacht voor goed ondernemingsbestuur, die bij de bedrijfsvoering de belangen van aandeelhouders en andere relevante stakeholders in ogenschouw nemen, uiteindelijk betere prestaties zullen leveren. Door actief gebruik te maken van het aan de aandelen verbonden stemrecht, kunnen aandeelhouders een positieve invloed uitoefenen op de corporate governance van de betreffende ondernemingen en kunnen zij zich bijvoorbeeld uitspreken over de benoeming van nieuwe bestuurders en commissarissen, het beloningsbeleid van de ondernemingen en over wijzigingen van de statuten.

Aangezien het pensioenfonds geen eigen aandelenportefeuille bezit, maar belegt via beleggingsfondsen, is het fonds juridisch gezien geen eigenaar van de door deze beleggingsfondsen gehouden aandelen. Daarom kan het pensioenfonds geen rechtstreeks stemrecht uitoefenen. Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin het Altis Europe Equity Fund en het Altis Multimanager North America Equity Fund belegt, wordt met ingang van september 2013 het stemrecht uitgeoefend door de beheerder van het fonds. De beheerder baseert zich daarbij op algemeen geaccepteerde corporate governance 'best practices' en houdt zoveel mogelijk rekening met de lokale wet- en regelgeving van de landen waar de ondernemingen zijn gevestigd.

Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds belegt, laat het pensioenfonds zich vertegenwoordigen door de fiduciair beheerder. In bijzondere gevallen zal de fiduciair beheerder vooraf contact opnemen met het fondsbestuur om het stemgedrag af te stemmen.

Risicomanagementbeleid

Risicomanagement heeft prominent de aandacht van het bestuur. Belangrijk uitgangspunt voor het bestuur is de visie om voor deelnemers een betrouwbaar pensioenfonds te zijn met een goede financiële beheersing. Bij de strategie om de visie te realiseren wordt uitgegaan van een behoudende risicohouding.

Hierna volgt een samenvatting van wat de sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft gerapporteerd:

IORP II

De Europese pensioenfondsrichtlijn IORP-II bevat onder meer regels over sleutelfuncties en eigen risicobeoordeling. Volgens de wet moeten pensioenfondsen over drie sleutelfuncties beschikken, een actuariële functie, een interne-auditfunctie en een risicobeheerfunctie.

Risicobeheer pensioenfonds 2023

In 2023 heeft de sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie specifiek aandacht gegeven aan de volgende risicogebieden:

1. Afbouw risicoreductie beleggingen

In Q3 2022 heeft het de exposure naar aandelen tijdelijk verlaagd naar 25%. De reden was dat de kans op een recessie aannemelijk werd geacht. Aan de beleggingscommissie is de opdracht gegeven de marktontwikkelingen te monitoren en het bestuur te adviseren over wanneer de afbouw weer ongedaan gemaakt kon worden. De beleggingscommissie heeft in maart 2023 aan het bestuur geadviseerd in twee stappen weer terug te keren naar strategisch niveau van de aandelen, waarmee het bestuur heeft ingestemd. Het bestuur heeft bij de evaluatie van het besluit om aandelen tijdelijk af te bouwen geconcludeerd dit uiteindelijk 32 basispunten aan rendement heeft gekost maar dat er wel sprake is geweest van een bescherming tegen een negatief scenario, wat ook gewenst was.

2. Evaluatie werking sleutelfuncties

Het bestuur heeft de werking van de sleutelfuncties uitgebreid geëvalueerd en de bevindingen vastgelegd.

3. Tijdige besluitvorming in het kader van WTP

Het bestuur heeft reeds in 2022 het risico onderkend dat indien de sociale partners niet tijdig een besluit nemen over invaren, een beheerste en integere transitie in gevaar komt. Het bestuur heeft toen schriftelijk aan de werkgever aangegeven uiterlijk 1-1-24 een besluit te willen ontvangen. Eind 2023 is opnieuw een brief aan de werkgever gestuurd waarin het bestuur heeft aangegeven dat indien een invaarverzoek na 1-3-24 wordt gedaan, het bestuur geen mogelijkheid meer ziet meer om invulling te kunnen geven aan de transitie binnen de wettelijke termijnen.

4. Prioritering werkzaamheden

Het bestuur is zich bewust van de beperkte bezetting van het pensioenbureau en houdt rekening met prioritering in werkzaamheden. De jaarkalender voor 2024 is daarom op een aantal onderdelen aangepast.

5. Opvolging interne audit

De acties die het bestuur heeft opgesteld naar aanleiding van de interne audit (IA) op de integrale risicomanagement analyse zijn door het bestuur naar genoegen afgerond, hetgeen ook schriftelijk door IA is bevestigd. Het betrof duiding van inschatting van de kansen waarop die inschatting gebaseerd is. En bij de beheersmaatregelen een verwijzing naar stukken of notulen opgenomen waarin deze door het bestuur zijn geeffectueerd (werking aantonen). Tevens is het IRM-beleid geactualiseerd.

6. Toekomstscenario's

Tijdens de themasessie in 2023 is uitgebreid ingegaan op toekomstscenario's. Het bestuur heeft daar geconcludeerd dat indien er geen invaarverzoek komt van de sociale partners, het voor deelnemers naar verwachting een positieve uitkomst kan hebben als aanspraken (her)verzekerd worden. Dit kan echter botsen met de belangen van de werkgever die onder US GAAP rapporteert en die een voorname stakeholder is van het pensioenfonds. Het bestuur heeft aangegeven actie te ondernemen op de mogelijke toekomstscenario's in 2024.

Visitatiecommissie

Het bestuur heeft de aanbevelingen van de visitatiecommissie over 2022 zo mogelijk opgevolgd. De visitatiecommissie heeft ook aanbevelingen gedaan naar aanleiding van de visitatie over 2023. De sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie zal ook in 2024 monitoren hoe het bestuur hiermee omgaat.

Terugkoppeling over risico thema's 2023

Voor 2023 had de sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie onderstaande risicothema's benoemd. Hierna volgt een terugkoppeling over hoe het bestuur hiermee is omgegaan.

1. Meer aandacht voor risicomanagement in vastlegging notulen.
De sleutelfunctiehouder concludeert dat de opmerkingen van de sleutelfunctiehouder beter worden genotuleerd. Dit blijft aandacht behouden. De sleutelfunctiehouder is zich ervan bewust dat hij in de vergadering duidelijk aangeeft wanneer hij een opmerking vanuit zijn hoedanigheid als sleutelfunctiehouder maakt.
2. De opvolging van de acties naar aanleiding van de auditbevindingen t.a.v. risicomanagement.
Deze zijn opgevolgd en het resultaat is geaccordeerd door internal audit.

Acties/thema's sleutelfunctiehouder 2024

1. Aanbeveling is om het onderzoek naar derisking van de beleggingen prioriteit te geven waarbij het renterisico hoge impact heeft. Zowel vanuit ALM-perspectief (lange termijn) als vanuit het perspectief van de toekomstscenario's (mogelijk kortere termijn) is het vanuit het verwachte pensioenresultaat voor deelnemers van belang beleid hierop tijdig aan te passen indien opportuun.
2. ALM-studie uitvoeren (reeds gepland voor Q1)
3. ERB (reeds gepland voor Q1)
4. Actualisering van de IRM analyse verder voor de onderdelen vermogensbeheer en pensioen- en financieel beheer (deze waren buiten de scope van de interne audit).
5. Monitoring van incidenten bij AZL (deze staan te lang open).

Samenvatting actuariel verslag

Vermogenspositie

In duizendtallen	2023	2022
Aanwezig vermogen ¹⁾	550.675	522.515
Technische voorzieningen	404.489	398.370
Aanwezige dekkingsgraad	136,1%	131,2%
Beleidsdekkingsgraad	135,6%	137,6%
Vereiste dekkingsgraad	117,8%	118,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2023 135,6%. Daarmee is de beleidsdekkingsgraad per eind 2023 hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, en hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. De certificerend actuaire heeft geconstateerd dat ten aanzien van de vaststelling van de beleidsdekkingsgraad een proces is ingericht dat voldoende waarborg biedt voor een adequate berekening daarvan.

In totaal zijn de technische voorzieningen voor risico fonds met € 6,119 miljoen toegenomen.

Daarnaast is het vermogen voor risico fonds in het verslagjaar met € 28,160 miljoen gestegen. Het pensioenfonds heeft een resultaat behaald van € 22,042 miljoen. Hierdoor is het eigen vermogen gestegen naar € 146,185 miljoen.

De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 komt per saldo 2,0 %-punt lager uit.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen. Met inachtneming van het voorafgaande heeft de certificerend actuaire zich ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van de artikelen 128 (hoogte kostendekkende premie) en 129 (premiekortings of terugstorting). Hierbij wordt opgemerkt dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Met betrekking tot de artikelen 128 en 129 wordt opgemerkt dat in de premiestelling geen rekening is gehouden met de koopsom voor onvoorwaardelijke indexatie van de extra premievrije aanspraken van de actieve deelnemers. Als gevolg hiervan is de feitelijke premie niet kostendekkend en is er impliciet sprake van premiekorting.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen. Het oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar zijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

1) Totaal activa minus kortlopende schulden en overlopende passiva.

De kostendekkende en gedempte premie 2023 zijn als volgt samengesteld:

	Kostendekkende premie	Gedempte kosten- dekkende premie
Actuarieel benodigd	3.755	5.151
Opslag in stand houden vereist vermogen	683	937
Opslag voor uitvoeringskosten	60	60
Totaal	4.498	6.148

De kostendekkende premie wordt berekend op basis van rentetermijnstructuur waarop ook de technische voorziening wordt berekend, echter per 1 januari van het boekjaar.

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van de gemiddelde rentetermijnstructuur per 31 december over de afgelopen 5 jaar.

De feitelijke premie over 2023 is als volgt samengesteld:

	Feitelijke premie
Actuarieel benodigde koopsom (gedempte kostendekkende premie)	6.148
Premie voor opbouw extra vrij vermogen	-273
Totaal	5.875

Financiering

De kostendekkende premie (KDP) is berekend met de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De in het jaarverslag vermelde KDP bedraagt € 4.498.

Ter bepaling van de in de ABTN beschreven gedempte kostendekkende premie is gebruik gemaakt van de gemiddelde rentetermijnstructuur per 31 december over de afgelopen 5 jaar. De aldus berekende gedempte kostendekkende premie bedraagt € 6.148. De feitelijke premie is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de sponsor. De feitelijke premie is gelijk aan 31,0% van de som van de pensioengevende salarissen.

De over 2023 feitelijke ontvangen premie van € 5.875 is lager dan de gedempte kostendekkende premie.

De lagere premie is verklaarbaar omdat bij de totstandkoming van de berekening van het premiepercentage over 2023 de latere CAO-verhoging van 6,75% nog niet bekend was. Het bestuur accepteert positieve en negatieve afwijkingen van de ex ante en ex post premieberekening, indien deze binnen materialiteitsgrenzen valt. Naar de toekomst toe wil het pensioenfonds afspraken maken met de werkgever om de kans op grote afwijkingen te beperken.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Rozenburg d.d. 17 juni 2024

Het Bestuur,

N. Mol

H.P.M. Gunneweg

G.C. Plaisier

mw. C.J. Paak

L. Thring

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het Verantwoordingsorgaan over 2023

Taak en werkwijze

Het is de taak van het verantwoordingsorgaan (VO) om het door het PF-bestuur gevoerde beleid te toetsen. Het VO doet dit onder andere door in een gesprek met het PF-bestuur alle genomen besluiten te behandelen en vast te stellen of deze passen in het geformuleerde beleid. In het bijzonder wordt hierbij nagegaan of het PF-bestuur bij het nemen van zijn besluiten op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle betrokken partijen te weten de actieven, de slapers, de pensioengerechtigden en de werkgever.

Het verantwoordingsorgaan kijkt ook naar de beleidsvoornemens voor de toekomst en naar hoe het bestuur denkt om te gaan met toekomstige ontwikkelingen.

Het verantwoordingsorgaan heeft daarnaast een adviserende taak, waarbij het vooral gaat om de essentiële beleidsterreinen voor de belanghebbenden zoals de premie, het communicatiebeleid en over de samenstelling van de visitatiecommissie.

In 2023 kwam het VO tweemaal in vergadering bijeen. Daarnaast kwam het VO driemaal in vergadering bijeen met het pensioenfondsbestuur. Ook heeft een Teams-overleg met de Visitatiecommissie plaatsgevonden en was het VO aanwezig bij de presentatie van het rapport van deze commissie.

Het VO is gedurende 2023 viermaal bijgepraat door de werkgever over de gesprekken tussen werkgever en sociale partners betreffende de mogelijke transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Voorts volgde het VO gedurende twee dagen samen met het pensioenfondsbestuur een cursus, welke met name gericht was op kennisopbouw en voorbereiding op mogelijke transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Daarnaast hebben drie leden van het VO een vierdaagse pensioenopleiding geschiktheidsniveau A gevolgd gedoceerd door medewerkers van de WTW Academie.

Bij het opstellen van zijn oordeel heeft het VO gebruik gemaakt van de volgende documenten:

Het concept jaarverslag 2023, het certificeringsrapport, het verslag van de accountant, het rapport van de visitatie commissie, de maandelijkse gegevens omtrent de financiële positie van het pensioenfonds, de bestuursverslagen, het overzicht van de besluiten die het PF-bestuur nam in zijn vergaderingen, alsmede de beschikbare auditverslagen van de functiehouders.

Samenstelling VO in 2023.

Per 1 mei 2023 is mevrouw R. Kleijburg-Hansen teruggetreden als VO-lid namens de werknemers. Mevrouw M. Kerkvliet is bereid gevonden toe te treden tot het VO namens de werknemers.

- de heer P.C. Oostveen namens de gepensioneerden.
- De heer H.J.A. Mensinga namens de gepensioneerden.
- De heer C.E.M. Verhulst namens de gepensioneerden.
- mevrouw R. Kleijburg-Hanssen namens de werknemers (tot 1 mei 2023)
- mevrouw M. Kerkvliet namens de werknemers (vanaf 1 juli 2023).

Het VO heeft besloten om - in navolging van bestuursleden – een zelfevaluatie uit te voeren van VO-leden die herkiesbaar zijn op het eind van hun termijn. Het lid wordt o.a. beoordeeld op zijn/haar functioneren en kennis. In december 2023 heeft het VO een zelfevaluatie uitgevoerd van de heer Verhulst.

Bevindingen

Toekomst pensioenfonds Huntsman en evenwichtige belangenafweging

In 2023 zijn er een aantal gesprekken geweest tussen sociale partners en werkgever over de vraag of er wel of niet ingevaren gaat worden. Hierover is in 2023 nog geen overeenstemming bereikt. De gesprekken worden voortgezet in 2024.

Huntsman Holland BV is onderdeel van een bedrijf dat genoteerd is aan een Amerikaanse beurs. Daarmee valt het bedrijf onder de US GAAP regels. De werkgever heeft duidelijk aangegeven niet te willen invaren in verband met de financiële gevolgen door US GAAP. Hiermee wordt rekening gehouden met de belangen van slechts één partij, namelijk de werkgever. Het VO is van mening dat er op evenwichtige wijze rekening gehouden dient te worden met de belangen van alle betrokken partijen te weten de actieven, de slapers, de pensioengerechtigden en de werkgever. Daarom heeft het VO diverse malen verzocht om een analyse te maken van de gevolgen voor alle betrokken partijen van wel of niet invaren. Tot op heden heeft het VO die analyse nog niet ontvangen.

Zittingstermijn

De Code Pensioenfondsen is in 2014 van kracht geworden waarin maximaal drie bestuurstermijnen van vier jaar werden benoemd. De Code Pensioenfondsen is per 1 januari 2024 aangepast. In de nieuwe code wordt uitgegaan van een kortere zittingstermijn. In de Code 2024 wordt uitgegaan van maximaal twee bestuurstermijnen van vier jaar. Hoewel er zwaarwegende redenen kunnen zijn om van de norm af te wijken, ziet het VO op dit moment geen aanleiding om van de nieuwe norm af te wijken, en al helemaal niet van de oude.

Het VO heeft vanaf de tweede helft 2023 aangegeven dat er twee leden van het bestuur de maximale zittingstermijn van 12 jaar gaan overschrijden. Het advies van het VO is deze bestuursleden niet te herbenoemen.

Het bestuur heeft besloten om bij een volgende statutenwijziging de statuten aan te passen aan een maximale zittingsduur van 12 jaar. Het bestuur heeft ondanks deze intentie om de statuten aan te passen toch besloten om de twee betreffende bestuursleden te herbenoemen.

Het VO is verbaasd dat het bestuur de zittingstermijnen van toekomstige bestuurders wil maximeren op 12 jaar, maar dat niet op zichzelf toepast.

Het VO ziet gegronde argumenten om juist nu het bestuur verder te vernieuwen:

De Code Pensioenfondsen stimuleert 'goed pensioenfondsbestuur' en beschrijft de breed gedragen opvattingen in de pensioensector over wat 'goed pensioenfondsbestuur' inhoudt. In de visie van het VO betekent dit met betrekking tot de zittingstermijnen van leden van het bestuur, het VO en de VC dat gevolg dient te worden gegeven aan de door de Code Pensioenfondsen 2024 nieuwe zittingstermijnen. Het VO ziet het als ongewenst dat leden een te lange zittingstermijn hebben en heeft daarvoor de volgende argumenten:

- Het volgen van wet- en regelgeving inclusief staat boven elke discussie en dient gevolgd te worden.
- In het geval van de Code Pensioenfondsen geldt het principe 'volg of leg uit'. Het bestuur heeft een aantal argumenten genoemd waardoor zij het gerechtvaardigd vinden om de zittingstermijn van 2 leden van het bestuur te verlengen van 12 naar 15 jaar. De argumenten die het bestuur gebruikt om deze herbenoeming te rechtvaardigen zijn in de ogen van het VO vergezocht en boterzacht.
- De werkgever Huntsman heeft keer op keer aangegeven niet te gaan invaren. Het bestuur van het pensioenfonds Huntsman heeft telkens aangegeven niet te verwachten dat er ingevaren gaat worden. Dat betekent dat er niet zo veel werk verzet moet worden als bij pensioenfondsen die wel gaan invaren.

- Kennis en kunde is breed gespreid binnen het pensioenfonds Huntsman en in voldoende ruime mate aanwezig in de diverse onderdelen. Binnen de BAC (Beleggings Advies Commissie), de VC (Visitatie Commissie) , het VO (VerantwoordingsOrgaan), het Pensioen Bureau en ook binnen het bestuur zijn kennis en ervaring in voldoende ruime mate aanwezig om de continuïteit van het pensioenfonds te waarborgen. Daarnaast is er ervaring van tientallen jaren binnen de administratie (AZL) en de actuarissen (WTW).
- Tijdens het zoeken naar een nieuwe voorzitter van de VC heeft het VO gemerkt dat er voldoende belangstelling is van geschikte kandidaten om de rol van voorzitter van ons bestuur over te nemen.
- Ons pensioenfonds is nu al enige jaren een gesloten fonds. Het aantal actieven is gezakt tot onder de 200 personen en daalt snel. Ook het aantal gepensioneerden daalt. Het is de visie van het VO dat het zelfstandig bestaan van ons pensioenfonds over enkele jaren zal moeten worden herzien. Het zou prettig zijn wanneer er dan een ingewerkt bestuur is. Om dat te bereiken vindt het VO het nuttig om nu de 12 jaar zittende bestuursleden (waaronder de voorzitter) te bedanken voor hun inzet en te vervangen door bestuursleden die de uitdagingen van de nabije toekomst met nieuw elan aan gaan.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten per deelnemer over 2023 bedragen 603 Euro. De uitvoeringskosten per deelnemer zijn de afgelopen jaren flink gestegen door de hogere absolute kosten (846K Euro in 2019, 914K Euro in 2023) en het dalend aantal deelnemers.

Het bestuur monitort jaarlijks hoe de kosten van het eigen pensioenfonds zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare pensioenfonds (peers). Het bestuur heeft geconcludeerd dat de gemiddelde pensioenbeheerkosten over de voorgaande 3 jaren van Pensioenfonds Huntsman iets lager zijn dan het gemiddelde niveau van dat van peers.

Indien gekeken wordt naar het gemiddelde van alle pensioenfonds in Nederland blijken de pensioenbeheerkosten per deelnemer 106 Euro te bedragen. Exclusief ABP en PFZW bedragen deze kosten 138 Euro per deelnemer. Het VO adviseert het bestuur de uitgaven goed door te lichten om te bezien of hier bespaard kan worden.

Indexatie

Hoewel op de peildatum van eind september de beleidsdekkingsgraad 136% was, heeft het bestuur per 1 januari 2024 toch geen indexatie toegekend. De reden is dat volgens het indexatiebeleid ieder jaar het inflatiecijfer van oktober tot oktober als maatstaf genomen wordt en dat dit cijfer deze periode negatief (-0,4%) was. Het VO complimenteert het bestuur dat het beleid gevolgd is. Hoewel het officiële inflatiecijfer – 0,4% is , wordt dit door de deelnemers anders ervaren.

Tevens merkt het VO op dat de berekeningsmethode van het inflatiecijfer door het CBS is gewijzigd, waardoor het “nieuwe” inflatiecijfer lager uitkwam.

Het bestuur heeft indertijd besloten geen inhaal-indexatie toe te passen. Dit besluit is indertijd uit kostenoverwegingen genomen. Het VO heeft het bestuur gevraagd om het indexatiebeleid en inhaalindexatie opnieuw te bespreken.

Communicatie

Het is de taak van het bestuur om te zorgen voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd.

Per 1 januari 2024 is er geen indexatie toegekend. Dit is per brief aan de gepensioneerden gemeld met de mededeling dat dit veroorzaakt is doordat het inflatiecijfer van oktober tot oktober negatief was. Het VO krijgt veel opmerkingen van gepensioneerden die zeggen dat zij in hun praktijk weldegelijk een inflatie ervaren en dat zij in de krant lezen dat de FED en ECB ook een inflatie zien van meer dan de doelstelling van 2% en daarom de rente niet verlagen.

Het VO beveelt het bestuur aan deze situatie beter uit te leggen aan de deelnemers.

Het bestuur heeft per brief in december 2023 kort iets geschreven het nieuwe pensioenstelsel en de mogelijke gevolgen voor ons fonds het nieuwe pensioenstelsel. Sindsdien is het stil gebleven richting de deelnemers. Het VO krijgt van gepensioneerden regelmatig de vraag wat de voor- en nadelen van het nieuwe pensioenstelsel zijn en wat er met hun pensioen gaat gebeuren.

Het VO adviseert het bestuur frequenter te communiceren met de deelnemers en ook met meer diepgang dan tot heden is gebeurd.

Het VO constateert dat diverse teksten op de website verouderd zijn adviseert het bestuur om de website bij te werken.

Vergoeding

De visitatie commissie heeft in haar meest recente rapport van 6 december 2023 de aanbeveling gedaan om de wenselijkheid te onderzoeken van het beschikbaar stellen van een vergoeding voor degenen die dat nog niet ontvangen. Het VO is verheugd dat de visitatiecommissie deze aanbeveling gedaan heeft. Ook het VO zelf heeft bij het bestuur een dergelijk verzoek ingediend. Helaas is er nog geen reactie ontvangen van het bestuur. Het VO herhaalt het verzoek en vraagt het bestuur hier serieus werk van te maken. Het VO constateert dat het bij vele andere pensioenfondsen gebruikelijk is om een vergoeding beschikbaar te stellen en wijst o.a. op de steeds zwaarder wordende rol en verantwoordelijkheid van het VO.

Namens het Verantwoordingsorgaan:

De heer P.C. Oostveen, voorzitter
mevrouw M. Kerkvliet
de heer C.E.M. Verhulst
de heer H.J.A. Mensinga, secretaris

Dit verslag is opgesteld op 22 mei 2024.

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van het VO over 2023. Het bestuur herkent de pro actieve en kritische houding van het VO en de door het VO benoemde aandachtsgedieden in hun verslag over 2023, waarover het bestuur en VO ook in overleg zijn. De positie van het VO is naar de mening van het bestuur goed verankerd binnen de governance van het pensioenfonds. Het VO krijgt en neemt ruimte om eigen inzichten en adviezen in te brengen. Het bestuur bestuurt echter en doet dat op basis van wettelijke bevoegdheden en in lijn met de cultuur die passend is bij een ondernemingspensioenfonds van deze omvang. Het bestuur hecht daarbij aan rolzuiverheid van de diverse fondsorganen binnen het pensioenfondsgremia alsmede in interactie met de sociale partners.

Het bestuur kijkt uit naar een constructieve voortzetting van de samenwerking met het VO.

Samenvatting visitatierapport 2023

Functioneren van de governance

De structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing bij voortduring is geborgd. Voorts dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Het bestuur dient een beleid te hebben ter bevordering van diversiteit.

De VC heeft vastgesteld dat de organen naar behoren zijn ingericht en functioneren en statutair/organisatorisch verankerd zijn. De reglementen zijn op orde. Het bestuursmodel is adequaat voor het fonds. Als geheel en individueel is het bestuur voldoende geschikt en geeft het bestuur op een praktische wijze invulling aan diversiteit.

De invulling van de sleutelfuncties als uitvloeisel van de implementatie van IORP II is adequaat en praktisch, en sluit aan bij de aanwezige deskundigheden en bij het bestuursmodel. Bijkomend voordeel dat de sleutelfunctiehouders risicobeheer en interne audit tevens bestuurder zijn, is dat aanhaking op strategisch bestuurlijk niveau is geborgd.

Houder van de risicobeheerfunctie is een bestuurslid. De rol van vervuller (uitvoerder) wordt eveneens belegd bij de houder van de risicobeheerfunctie en in een voorkomend geval bij een externe risicomanager. De manager van het pensioenfonds is de risicomanager van het pensioenfonds. De uitvoerders rapporteren over de uitkomsten van hun analyses aan het hele bestuur.

DNB heeft akkoord gegeven op deze inrichting van het sleutelfunctiehouderschap. Wel verdient hierbij aandacht dat de onafhankelijke oordeelsvorming door de houder niet wordt belemmerd door dat deze ook vervuller is.

De manager pensioenfonds heeft meerdere petten op (o.a. dagelijks bestuur, manager pensioenbureau, lid beleggingscommissie en risicomanager).

Het VO heeft in 2023 éénmaal een eigen vergadering met eigen verslaglegging gehouden. Daarnaast heeft het 4 keer samen met het bestuur vergaderd. Ook heeft het een aantal cursussen gevolgd en deelgenomen aan een heisessie over de toekomst van het fonds samen met het bestuur. Het VO is goed aangehaakt bij de toekomstdiscussie en de ontwikkelingen rond het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur geeft het VO daarbij alle ondersteuning. Daarmee is de invulling van de rol van het VO nu op het niveau dat verwacht mag worden.

Het fonds blijft kwetsbaar gelet op het aantal kernspelers waarop de ondersteuning (operationele aansturing) van het fonds rust. Naar de mening van het bestuur is de kwetsbaarheid beperkt, omdat indien nodig snel en relatief eenvoudig kan worden teruggevallen op extra ondersteuning door AZL en (inhuur van) andere derden. Gezien de toenemende schaarste aan goed gekwalificeerd personeel in de sector blijft het aan te bevelen een plan B uit te werken en met deze derden afspraken hierover te maken.

Het maken van de notulen is sinds 2021 uitbesteed, hetgeen tot een duidelijke verbetering van de verslagen heeft geleid. Alleen de vastlegging van de overwegingen die ten grondslag liggen aan de evenwichtige belangenafweging kan uitvoeriger, zodat voor het intern en extern toezicht dit afdoende gedocumenteerd is.

In 2024 treedt de nieuwe Code Pensioenfondsen in werking. De VC beveelt aan om bij de implementatie daarvan met name te kijken naar de wijzigingen ten aanzien van bestuurstermijnen (norm 37), de zelfevaluatie van de organen van het fonds (norm 48) en naar de positie en het functioneren van de sleutelfunctiehouders (norm 10 en 12).

Functioneren van het bestuur

De VC is van oordeel dat het bestuur goed functioneert. Het bestuur komt voldoende regelmatig bijeen, in de vergaderingen komen de relevante onderwerpen tijdig aan de orde. Er is een jaarplanning. De vergaderingstukken zijn goed voorbereid, vaak voorzien van voorleggers, en voor zover de VC kan overzien tijdig beschikbaar. De opkomst tijdens de vergaderingen is voldoende en alle bestuursleden nemen voldoende deel aan de discussies in de bestuursvergaderingen en in de commissievergaderingen. Voorzitter en manager bestuursbureau kunnen vanuit hun positie als dagelijks bestuur een sterk stempel drukken. Daarvoor is bij de rest van het bestuur echter voldoende aandacht, hetgeen ook uit de notulen blijkt.

Het bestuur heeft naar aanleiding van de in september 2020 gehouden zelfevaluatie op de punten feedback vragen, taakverdeling en aandragen van nieuwe ideeën gesproken over verbeteringen. Dit jaar heeft de VC nog geen zelfevaluatie gezien. Volgens het deskundigheidsplan moet deze nog wel in 2023 plaatsvinden, en in de bestuursvergadering behandeld worden.

Er is wel een nieuwe geschiktheidsmatrix en een deskundigheidsplan opgesteld, dat laatste voorziet in een uitstekende beschrijving van deskundigheidsnormen en -doelstellingen, een opleidingsplan, alsmede een kader en procedure voor de zelfevaluatie. Daarmee zijn de aanbevelingen van de VC op dit punt adequaat opgevolgd.

Het bestuur laat zien over voldoende countervailing power te beschikken ten opzichte van derden en uitvoerder AZL en monitort deze kritisch.

Functioneren van de sleutelfunctiehouders

Net als vorig jaar zijn de sleutelfuncties ingericht, zijn sleutelfunctiehouders het hele jaar in functie en zijn jaarrapportages beschikbaar. Vorig jaar heeft de VC de samenloop van certificerende, sleutelfunctie en adviserende rol rondom actuariële zaken aan de orde gesteld en aan de orde gesteld dat de rollen van certificerend actuaireel en van sleutelfunctiehouder actuariëel door een en dezelfde persoon wordt vervuld. Het bestuur handhaaft deze werkwijze en heeft dat in de evaluatie van de sleutelfuncties herbevestigd.

Op 17 april 2023 heeft het bestuur een gedegen evaluatie van de sleutelfuncties uitgevoerd. De VC herkent zich in de geconstateerde verbeterpunten dat de zichtbaarheid van bijdragen van sleutelfunctiehouders en bespreking van hun rapportages in notulen en van opinies bij behandeling van vergaderstukken moet verbeteren. Voor dit laatste hebben wij vorig jaar een aanbeveling gedaan dit in voorleggers systematisch vast te leggen. Het bestuur geeft in de evaluatie aan dat afstemming tussen sleutelfunctiehouders tijdens het jaar niets toevoegt. De VC heeft bij andere pensioenfondsen positieve voorbeelden gezien die toevoegen door ontwikkelingen, aanpak en bevindingen.

De sleutelfunctiehouder actuariëel beoordeelt jaarlijks de betrouwbaarheid van stand en verloop van de technische voorzieningen en dekkingsgraden en van onderliggende basisgegevens, mede gezien de jaarlijkse bevindingen. De VC begrijpt deze pragmatische aanpak. De VC vraagt aandacht voor invulling van zelfstandige oordeelvorming door de sleutelfunctiehouder actuariëel over de kwaliteit van de basisgegevens, en voor een meer permanente en proactieve aanhaking door hem bijvoorbeeld telkens de notulen van de bestuursvergadering toe te sturen zodat hij actie kan nemen op voor hem relevante punten.

De sleutelfunctiehouder interne audit werkt inmiddels met een compact meerjarenplan dat in het bestuur besproken is. De VC vraagt aandacht voor het expliciet vastleggen van de motivering bij de prioriteitstelling, bijvoorbeeld ten aanzien van de audit op de datakwaliteit.

De sleutelfunctiehouder risicobeheer werkt tijdens het jaar aan het invullen van het integraal risicomanagementbeleid. De VC kan dit niet volgen aan de hand van een jaarplan en tussentijdse voortgangsrapportages. Uit de jaarrapportages ziet de VC dat de sleutelfunctiehouder relevante risico's monitort en het bestuur daarover informeert en aanbevelingen doet. De VC vraagt aandacht voor zichtbaar maken van een jaaraanpak die het beleid invult, voor vastlegging van risico-overleggen tussen sleutelfunctiehouder en de beleidsmedewerker van het pensioenbureau, en voor behandeling daarvan met eventuele aanbevelingen in het bestuur.

Compliance

In 2023 is voor het eerst een rapportage door de compliance-officer (CO) uitgebracht. In deze rapportage over 2022 heeft de CO beschreven dat het fonds alleen verbonden personen en geen insiders kent. De CO vermeldt dat in 2022 zich een compliance issue heeft voorgedaan waarvoor twee verbeteringen worden aangereikt. Naast herijking van de gedragscode stelt de CO voor om ook strikter op het tijdstip van ondertekening te letten ingeval van nieuwe verbonden personen, tegelijk bij de benoeming. De VC constateert dat in 2023 de gedragscode is aangepast maar dat niet gelet is op het ter ondertekening aanbieden van de gedragscode bij benoeming van een verbonden persoon.

Mede naar aanleiding van de aanbeveling van de VC is in de loop van 2023 een nieuwe compliance officer (CO) aangesteld die tevens lid is van het bestuur. De voormalig CO vervulde ook bij de werkgever de rol van CO. De VC merkte vorig jaar op deze rollen beter niet te combineren. Tevens heeft het bestuur de inhoud van de CO-functie besproken aan de hand van de richtlijnen van de Pensioenfederatie, is de gedragscode hierop aangepast (aanbeveling VC) en is de wens uitgesproken dat de compliance rapportage wordt uitgebreid.

Met deze aanpassingen verwachtte de VC meer aandacht voor "compliance" terug te vinden in de reguliere verslaglegging door het bestuur. De VC merkt op dat dit aspect nog steeds relatief weinig aandacht krijgt. Het bestuur stelt dat compliance-zaken besproken worden als deze zich aandienen, bij de benoeming van een nieuw verbonden persoon is dit niet zichtbaar besproken. In het jaarverslag ziet de VC wederom geen vermelding van nevenfuncties terug.

Het beeld en de bevindingen van de VC zijn in de verschillende interviews bevestigd. De invulling van de compliance functie is iets steviger.

De VC herhaalt de aanbeveling om compliance zaken (nevenfuncties, uitnodigingen, etc.) zichtbaar met elkaar te bespreken¹⁾ en een overzicht van de nevenfuncties in het jaarverslag te vermelden.

Beleid van het bestuur

In 2023 is het beleid ten aanzien van integriteit, uitbesteding en maatschappelijk verantwoord beleggen en de gedragscode geactualiseerd. Voor alle beleidsthema's is sprake van een pragmatische opzet. Daarbij is belangrijk dat het bestuur jaarlijks toetst in hoeverre de opzet van beleid nog voldoende aansluiting vindt bij de gangbare praktijk bij pensioenfondsen. Bijvoorbeeld voor communicatiebeleid is dat op dit moment niet het geval.

Het communicatiebeleid over 2023 en 2024 is eind 2022 vastgesteld na een advies van het verantwoordingsorgaan te hebben ontvangen. Het beleid is vormgegeven vanuit de missie en visie en pragmatisch van opzet. Dit komt tot uiting in het feit dat geen doelgroepen en geen doelstellingen ten aanzien van bewustzijn, inzicht en aanzetten tot actie, en dat ook geen kernboodschappen zijn vastgelegd. Pijlers voor de uitvoering zijn de persoonlijke gesprekken met deelnemers en de AZL-uitvoering. De VC begrijpt de pragmatische aanpak, maar vindt wel dat door het niet onderkennen van meer specifieke doelgroepen, doelstellingen en het niet zichtbaar maken van het effect van de communicatie, niet kan worden aangetoond dat het communicatiebeleid wordt gerealiseerd. Verantwoording afleggen over beleid en uitvoering in het bestuursverslag beperkt zich tot de haalbaarheidstoets en het weergeven van feitelijke resultaten. Verantwoording afleggen op strategische doelen vindt niet (expliciet) plaats en een bestuurlijke conclusie en overwegingen bij eventuele bijsturing ontbreekt.

De VC plaatst een kritische opmerking ten aanzien van de constatering van de certificerend actuaris dat het pensioenfonds in de vastlegging van de korte termijn risicohouding niet voldoet aan de eisen volgens artikel 1a lid 2 van het Besluit Financieel Toetsingskader. Het bestuur motiveert die afwijking door aan te geven dat voor de korte termijn risicohouding het strategisch vereist eigen vermogen niet als sturingsinstrument wordt gebruikt. De VC wijst erop dat deze motivering geen reden is om niet aan vereisten volgens de wet te voldoen. In de ABTN zijn ook geen voorwaarden vastgelegd waaronder tijdelijk kan worden afgeweken van de bandbreedtes in de strategische asset allocatie en triggers om terug te keren binnen deze bandbreedtes.

¹⁾ *Het is in de sector niet ongebruikelijk dat iedere vergadering het onderwerp "compliance meldingen" wordt geagendeerd. Dit biedt de gelegenheid om issues te benoemen en met elkaar te bespreken. Dit hoeft niet lang te duren maar helpt wel bij de beleving, inzicht, gedrag en cultuur inzake compliance.*

Toekomstvisie

Inmiddels is de verwachting dat de sponsor bij het invoeren van het nieuwe pensioenstelsel de toekomstige opbouw van pensioenaanspraken elders onderbrengt. De sociale partners en de sponsor zullen naar huidige verwachting niet opteren voor invaren, en de werkgever zal daarom geen transitieplan indienen bij het pensioenfonds. Daarbij wordt het pensioenfonds een volledig gesloten fonds, waarbij zich de vraag voordoet wat dit betekent voor de toekomst. Het bestuur heeft eind 2022 zich over verdere toekomstopties laten informeren en heeft in 2023 meerdere malen aandacht besteed aan overwegingen voor een toekomstkeuze. Het bestuur overweegt in nauwe samenspraak met de sponsor uit pragmatische en kostenoverwegingen en mede gezien de dekkinggraad de huidige pensioenregeling te handhaven. Het bestuur heeft oog voor risico's van deze mogelijke keuze, ook wat betreft continuïteit van de toekomstige pensioenuitvoering door de administrateur van het fonds.

Tijdens de thema-dagen in november zal een SWOT-analyse van het fonds, gericht op de governance en aansturing in het kader van de toekomst van het fonds, gemaakt worden. De VC vindt dit een goede zaak.

Het beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is gebaseerd op een ALM-studie uit 2019. De besluitvorming over de toeslagen is eind 2022 via een verkorte ALM studie onderbouwd. Investment cases onderbouwen allocaties naar en evaluatie van beleggingscategorieën. Het bestuur besluit op advies van de beleggingsadviescommissie over nieuwe beleggingscategorieën. Het bestuur bespreekt op advies van de beleggingsadviescommissie investment cases voor nieuwe beleggingscategorieën en heeft de evaluatie van investment cases en de afhandeling daarvan aan de beleggingsadviescommissie gemandateerd. De uitwerking en behandeling van investment cases – zoals voor greenbonds, aandelen ontwikkelde markten en investment grade credits - in de beleggingsadviescommissie is van goed niveau.

De beleggingsadviescommissie (BAC) functioneert naar de waarneming van de VC als een goed op elkaar ingespeeld team. Ieder speelt de eigen rol goed, er wordt goed tegenwicht geboden op voorstellen en gespiegeld. Dilemma's in de monitoring van uitvoering en resultaten worden besproken en vertaald naar adviezen voor het bestuur. Voorgelegde (evaluatie van) investment cases zijn goed uitgewerkt en onderbouwd. Notulen en actielijst zijn compact. Evenals vorig jaar is beperkt sprake van expliciet vastgelegde en onderbouwde conclusies voor het bestuur en van een zichtbare dialoog tussen bestuur en beleggingscommissie (expliciete (aan) sturing, feedback, en verantwoording afleggen over uitoefenen mandaat door commissie).

In de BAC-vergaderingen geeft GSAM/NN IP steeds een update van de marktontwikkelingen. De BAC informeert het bestuur over impact van marktbevingen als daar aanleiding toe is. In de waarnemingsperiode van de VC is in de BAC-vergaderingen en in het bestuur gesproken over de resultaten op het onderwegen van de aandelen. Conclusie is dat goed onderbouwde keuzes zijn gemaakt en dat op een langere termijn naar de resultaten moet worden gekeken. Wel is vastgesteld dat de investment belief "passief, tenzij" nader moet worden uitgewerkt op uitgangspunten over de tenzij en over triggers om terug te keren. Het bestuur ziet daarbij geen reden om balansrisico actief te managen en de beleggingsadviescommissie volgt deze lijn, het bestuur ziet wel redenen om aandelen te onderwegen vanwege onzekerheid in de markt en impactvolle recessiescenario's.

Het bestuur heeft in het strategisch beleggingsplan vastgelegd zich bewust te zijn dat bijsturen op bandbreedtes voor vastgoed niet kan. De fiduciair manager controleert dagelijks de bandbreedtes van de overige beleggingen en adviseert bij overschrijding de BAC over rebalancing. Zonder reactie binnen 5 dagen op dit advies door de BAC, voert de fiduciair uit.

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het beleggingsjaarplan. Het beleggingsjaarplan met jaarplanning komt tot stand door bespreken en vertalen van een door de fiduciair opgestelde analyse met uitgangspunten en doorgerekende scenario's naar gewenste aanpassingen.

Het bestuur beoordeelt zelf de interne beheersing bij de fiduciair via monitoring van de NFR-rapportage en via de ISAE-rapportages. De fiduciair monitort de resultaten van de vermogensbeheerders onder meer via de jaarlijkse ODD-scorecards en bespreekt dit met de beleggingsadviescommissie. De sleutelfunctiehouder risicobeheer kijkt specifiek naar risico's, bij bijvoorbeeld selectievoorstellen voor managers.

Algemene gang van zaken in het fonds

Door de 'lean and mean'-opzet van de organisatie van het fonds en de persoonlijke betrokkenheid van bestuur en bestuursondersteuning is er sprake van een informele werksfeer gericht op efficiëntie, goede onderlinge communicatie en transparantie.

Sinds begin 2021 is de heer Brand (Interne Administrateur) langdurig afwezig. Inmiddels is gebleken dat het daarmee samenhangende continuïteitsrisico in voldoende mate is ondervangen. Zo wordt het fonds nu ondersteund door een externe adviseur die gesprekken voert met deelnemers die kort voor hun pensioen staan. Dit functioneert goed en ontlast de manager. Bijvangst is dat deze adviseur ook de door AZL geadmistreerde aanspraken controleert. Ook wordt inmiddels gebruik gemaakt van een externe notulist. De verslaglegging is daarmee duidelijk verbeterd, zie echter de opmerking hiervóór over de vastlegging van de evenwichtige belangenafweging. Al met al geeft dit de VC voldoende comfort dat de continuïteit en daarmee de beheerste bedrijfsvoering voldoende is gewaarborgd.

WTW vervult voor het fonds al vele jaren dezelfde rollen binnen het fonds. Met de introductie van de sleutelfunctiehouders bij pensioenfondsen is hier de rol van sleutelfunctiehouder actuarieel bijgekomen. Deze rol wordt momenteel volledig vormgegeven binnen de rol van certificeerder. Buiten de certificering om wordt de sleutelfunctiehouder niet geïnformeerd en speelt geen actieve rol. De VC is van mening dat de sleutelfunctiehouder actuarieel de beschikking zou moeten hebben over de vergaderstukken voor een meer proactieve invulling van zijn functie.

Het Verantwoordingsorgaan

De voormalige manager pensioenfonds, tevens voormalig bestuurder, is nu voorzitter van het VO. Dat heeft het VO aanzienlijk versterkt. De informatievoorziening is sterk verbeterd. Het VO vergaderde in 2023 slechts eenmaal afzonderlijk, maar zit regelmatig aan bij bestuursvergaderingen, in 2023 vier keer. Er worden met het bestuur gezamenlijke themadagen gehouden, zo op 20 en 21 november 2023 over de toekomst van het fonds, waarbij een externe deskundige aanwezig is. Het VO ervaart de samenwerking bestuur-VO als plezierig, en het voelt zich voldoende betrokken, gehoord en ondersteund.

Uitbestedingsbeleid

Het bestuur dient een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds te hebben, inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij dient het bestuur in control te zijn. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering worden vastgelegd en beschikbaar gesteld aan belanghebbenden. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, dienen op regelmatige basis te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de adviseurs waarmee het bestuur werkt.

AZL is een professionele uitvoerder en zorgt voor een adequate en efficiënte ondersteuning, in deze verslagperiode heeft AZL geen problemen gehad met de dienstverlening. Voor de communicatie met deelnemers is een nieuwe partij aangetrokken die informatie verstrekt en deelnemers op individuele basis informeert.

In 2023 heeft een evaluatie van het uitbestedingsbeleid plaatsgevonden. Dit gebeurt 3-jaarlijks. Het uitbestedingsbeleid is geactualiseerd en zonder zichtbare bespreking vastgesteld door het bestuur. De VC is van mening dat het uitbestedingsbeleid voornamelijk op hoofdlijnen is beschreven. Criteria voor selectie worden in algemene bewoordingen besproken met weinig onderscheid naar de soort uitbesteding.

Als het fonds geheel gesloten wordt en niet invaart, is er een aanzienlijk risico dat AZL op enig moment (dat in de nabije toekomst kan liggen) niet langer bereid is het fonds te administreren omdat het huidige FTK dan van toepassing blijft. Het bestuur geeft aan met AZL hierover gesprekken voert en vertrouwen heeft in een passende oplossing bij AZL, welke keuze de werkgever en het fonds voor de toekomst ook maken.

In het najaar van 2022 heeft het bestuur besloten de kwartaalrapportages van uitbestedingspartijen in het bestuur te brengen maar geen eigen (KPI)rapportage op te laten stellen. De kwartaalrapportages worden in het bestuur ter kennisgeving aangenomen maar niet zichtbaar besproken.

De evaluatie van AZL is door de pensioenmanager voorbereid aan de hand van het uitbestedingsbeleid en in de bestuursvergadering van 18 oktober 2023 door het bestuur besproken. In deze evaluatie is ook een onderzoek onder andere pensioenuitvoerders opgenomen. Een evaluatie van NN IP heeft (nog) niet plaatsgevonden. De VC herhaalt de noodzaak van een jaarlijkse formele evaluatie.

De VC is evenwel alles overziende van oordeel dat het bestuur voldoende 'in control' is en voldoende countervailing power heeft ten aanzien van de externe partijen. De bestuursondersteuning is op orde en de uitbestedingsrelaties zijn goed geregeld en worden gemonitord door het bestuur. Voor uitvoering in een nog onzeker toekomstscenario wordt door het bestuur goed contact onderhouden met AZL maar aandacht blijft nodig voor de ontwikkelingen binnen AZL.

Adequate risicobeheersing

Het fonds bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd. Hierbij dient de risicobeheersing te bestaan uit: een systematische risico-inventarisatie over het hele spectrum, de vaststelling van de bruto risico's, een evaluatie van de risico's met de risicobereidheid, het nemen van passende maatregelen, monitoring van de ontwikkeling van de risico's en de maatregelen en periodieke herijking. Hierbij dient een heldere eerste- en tweedelijns verantwoordelijkheid te worden onderkend.

De risicohouding maakt deel uit van de pensioendriehoek, waarin ambitie, premie en risico met elkaar verbonden zijn. Deze driehoek vormt het kader waarbinnen het fonds de regeling uitvoert.

De VC stelt vast en waardeert dat het bestuur in 2023 de strategische top 5 risico's specifiek besproken heeft. Het jaarlijks actualiseren van deze risicobeoordeling kan een belangrijk stuurmiddel zijn voor het bestuur richting de toekomst.

Het fonds monitort de effectiviteit van de interne beheersing aan de hand van jaarlijkse ISAE type II rapportages op basis van een door het pensioenbureau voorbereide analyse waarin bevindingen worden beoordeeld, en via beoordeling van andere rapportages. De analyse sluit af met conclusies en eigen beheersmaatregelen om voor het pensioenfonds relevante bevindingen over de effectiviteit van de interne beheersing en resterende risico's te ondervangen. Het pensioenbureau beoordeelt daarnaast andere rapportages, zoals over de effectiviteit van de interne beheersing en/of audits op het gebied van informatiebeveiliging, AVG, SIRA en datakwaliteit.

De VC beoordeelt deze monitoring van de effectiviteit van de interne beheersing van de uitbesteding als pragmatisch en toereikend. Verantwoording afleggen over beleid en uitvoering in het bestuursverslag beperkt zich tot de haalbaarheidstoets en het weergeven van feitelijke resultaten. Verantwoording afleggen op strategische doelen vindt niet (expliciet) plaats en een bestuurlijke conclusie en overwegingen bij eventuele bijsturing ontbreekt in het bestuursverslag.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur van een fonds dient ervoor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het bestuur van het fonds. Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn evenwichtig af. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.

Uit de notulen blijkt de afweging en argumentatie inzake de evenwichtigheid nog steeds onvoldoende. Uit de interviews blijkt echter duidelijk dat de evenwichtigheid bij de besluitvorming over toeslagen in relatie tot (maatschappelijk) ontwikkelingen (inflatie, stijging dekkingsgraad) nadrukkelijk door het bestuur wordt afgewogen. Dit blijkt ook uit de discussies en overwegingen in het kader van de (onzekere) toekomst van het fonds als gevolg van de Wet Toekomst Pensioenen.

De VC is van oordeel dat het fonds voldoende aandacht besteedt aan de evenwichtigheid van haar beleid en een adequate afweging van belangen voor alle deelgroepen van belanghebbenden. Dat deze daadwerkelijk plaatsvindt is mede uit de interviews gebleken.

De VC blijft net als voorgaande jaren aandacht vragen voor de vastlegging van de overwegingen die ten grondslag liggen aan evenwichtige afweging van alle belangen. Deze blijkt nog steeds niet voldoende uit de notulen of onderliggende stukken.

Communicatie

Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd. Het bestuur meet de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen periodiek, in elk geval elke drie jaar.

De VC heeft vastgesteld dat de communicatie de aandacht van het bestuur heeft. Communicatie gaat digitaal (website en nieuwsbrief) en per post (brief indexatie ook naar actieven). De jaarlijkse gepensioneerdendag is een goede gelegenheid om feedback op de communicatie te krijgen.

In 2023 is, in navolging van de uitvraag in 2022 onder gepensioneerden, een uitvraag gedaan onder actieve deelnemers. Hiermee is de effectiviteit van de communicatie door het fonds getoetst. De communicatie wordt hoog gewaardeerd, zowel in algemene zin als ten aanzien van de website.

De communicatie is vooral gericht op hetgeen wettelijk nodig is. De wettelijke eisen rond keuzebegeleiding met ingang van 1 juli 2023 heeft het bestuur in oktober 2023 besproken aan de hand van het aanbod van AZL. Het ambitieniveau is als laag vastgesteld maar het fonds voldoet aan de wettelijke verplichting.

Met het VO is het communicatiebeleid 2022-2023 door het bestuur in december 2022 besproken. In 2023 heeft dit geleid tot de inschakeling van een extern bureau (in plaats van AZL) voor keuzebegeleiding voor pensioen.

De communicatie over de toekomst van het fonds, de ontwikkelingen van het nieuwe pensioenstelsel blijft achter bij wat de VC elders ziet, terwijl daar in het algemeen grote behoefte aan lijkt te bestaan. In oktober 2023 is gesproken over het gebruik van de nieuwsservice van AZL om dit te verbeteren.

De VC is van oordeel dat de communicatie op het minimaal vereiste niveau op orde is, het bestuur stappen heeft gemaakt in de communicatie en daar ook waardering voor krijgt, maar dat het bestuur aandacht moet blijven houden voor de communicatie rond de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) en de toekomst van het fonds

Cultuur en gedrag

De VC heeft geconstateerd dat de aanwezigheid van leden van fondsorganen bij vergaderingen verbeterd is. Er zijn geen tot weinig afmeldingen. De voorzitter van het bestuur en de pensioenmanager drukken vanuit hun rol (dagelijkse leiding) een nadrukkelijk stempel. Uit vastlegging blijkt dat de overige bestuursleden zich veelvuldig mengen in de discussie. Uit de interviews blijkt een goede onderlinge verstandhouding.

Van de leden van het VO wordt een stevige inspanning in tijd en kennis verwacht. Met de WTP zal dit verder toenemen. Tegenover deze inspanning staan wel de mogelijkheden van het volgen van opleidingen maar geen vergoeding. In de sector is een kleine (vacatie) vergoeding voor de aanwezigheid van VO-leden gebruikelijk, zeker wanneer andere leden van fondsorganen wel een vergoeding ontvangen (o.a. de heer de Jong).

Uit de interviews bleek dat de VO-leden dit op prijs zouden stellen. De VC vraagt zich af of het beschikbaar stellen van een vergoeding voor VO-leden kan bijdragen aan een nog meer betrokken VO.

De VC heeft vastgesteld dat bij herbenoeming een evaluatie wordt gedaan, in 2023 zijn twee bestuursleden geëvalueerd. Een zelfevaluatie van het gehele bestuur heeft niet plaatsgevonden.

Overall is het beeld dat bestuursleden op een respectvolle wijze met elkaar omgaan en het bestuur als team goed functioneert. Het bestuur is voldoende autonoom. Wel is het bestuur op onderdelen erg makkelijk, hetgeen risico's met zich mee kan brengen en tot imago en reputatieschade kan leiden. De VC beveelt aan om zichtbaar scherp(er) en alert(er) te zijn in situaties waarin gedrag en cultuur belangrijk zijn en zich bewust te zijn van de voorbeeldfunctie en precedentwerking en een omgeving te behouden waar iedereen alles kan en mag zeggen.

Opvolging aanbevelingen

Accountant, actuaaris, verantwoordingsorgaan, visitatiecommissie en sleutelfunctiehouders brengen bevindingen en aanbevelingen onder de aandacht van het bestuur. Over het algemeen gaat het bestuur daar goed mee om.

Het bestuur monitort de kernaanbevelingen en overige opmerkingen en suggesties van de VC en geeft daaraan veelal follow up.

Dit wordt in een excel spreadsheet bijgehouden. Het bestuur blijft consequent een enkele aanbeveling niet opvolgen. Als de VC dit belangrijk genoeg vindt, zal zij een dergelijke aanbeveling met extra nadruk blijven herhalen. Het is dan aan het bestuur wat het daarmee doet. Minder zichtbaar is wat het bestuur doet met suggesties van de VC, die geen expliciete aanbeveling zijn.

Onderstaand de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport en de stand van opvolging.

- Stimuleer het verantwoordingsorgaan zijn rol – mede gezien de toekomst van het fonds en het nieuwe pensioenstelsel – nadrukkelijker, proactiever en zichtbaarder in te vullen.
 - Het VO participeert nu actief in de gedachtenvorming over de toekomst van het fonds
- Vul de compliance functie steviger in en bespreek compliance zaken (belangenverstremelingen, nevenfuncties, uitnodigingen, etc.) in de bestuursvergadering en leg dit in de notulen vast (herhaald).
 - Deels opgevolgd en belegd bij de sleutelfunctiehouder interne audit
- Maak een SWOT-analyse (sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen) van het fonds (inclusief governance) gericht op het meest waarschijnlijke toekomstscenario (het volkomen gesloten fonds), en betrek het VO daarbij (herhaald).
 - Komt aan de orde tijdens de themadagen 20 en 21 november 2023
- Betrek daarbij expliciet de uitbesteding aan AZL (hoe lang kan/zal die het fonds nog willen administreren en ondersteunen) en de liquidatie van het fonds en overdracht aan een verzekeraar.
 - Deels opgevolgd, is onderdeel van de strategische top 5 risico's die jaarlijks worden besproken
- Verbeter de vastlegging van de evenwichtige afweging van belangen (herhaald).
 - Deels opgevolgd maar nog steeds voor verbetering vatbaar
- Wees zichtbaar scherp en alert in situaties waarin gedrag en cultuur belangrijk zijn en zich bewust te zijn van de voorbeeldfunctie en precedentwerking.
 - Niets mee gedaan, werd te vaag bevonden
- Behandel met meer diepgang bespreekpunten in de bestuursvoorlegger en het risico-oordeel en leg vast in notulen.
 - Deels opgevolgd
- De VC beveelt aan de toekomstscenario's verder uit werken en door te pakken op het voorbereiden van keuzes over de toekomst van het fonds en daarbij het VO nauw te betrekken.
 - Komt opnieuw aan de orde tijdens themadagen 20 en 21 november 2023
- Maak een concreet back up plan om de kwetsbaarheid van een aantal kernspelers waarop de ondersteuning (operationele aansturing) van het fonds rust te mitigeren en waarop kan terug worden gevallen indien nodig.
 - Niet opgevolgd, acht het bestuur niet nodig. Er is voldoende aanbod op de markt voor pensioenfondsbestuurders en managers pensioenbureau.

- Neem in overweging om in het deskundigheidsplan een overzicht met aandachtsgebieden op te nemen waaraan twee bestuursleden zijn gekoppeld om de taakverdeling vast te leggen.
 - Deels opgevolgd. Er zijn een paar bestuurders met specifieke aandachtsgebieden (zoals de BC) maar verder zijn de bestuursleden allemaal algemeen.
- Maak een opleidingsplan voor het bestuur en bespreek dit in het bestuur.
 - Opgevolgd, is onderdeel deskundigheidsplan. Opleiding is beschikbaar voor bestuursleden en wordt meegenomen bij jaarplanningen of n.a.v. evaluaties.
- Bespreek en overweeg een zogenaamd “bring your own device” beleid.
 - In bestuursstukken staan geen privacygevoelige gegevens. Bestanden met eventueel gevoelige informatie die per mail worden gedeeld (komt niet vaak voor) zijn gecodeerd met een password.

Aanbevelingen 2023

- Verbeter de vastlegging van de overwegingen die ten grondslag liggen aan de afweging van belangen, en die de evenwichtigheid van de daarbij genomen besluiten aantoonbaar en zichtbaar onderbouwen (meerjarig herhaald).
- Over 2023 heeft de VC nog geen zelfevaluatie gezien. Volgens het deskundigheidsplan moet deze in 2023 plaatsvinden, en in de bestuursvergadering behandeld worden. Doe dit dus zo spoedig mogelijk.
- In 2024 treedt de nieuwe Code Pensioenfondsen in werking. De VC beveelt aan om bij de implementatie daarvan met name te kijken naar de wijzigingen ten aanzien van bestuurstermijnen (norm 37), de zelfevaluatie van de organen van het fonds (norm 48) en naar de positie en het functioneren van de sleutelfunctiehouders (norm 10 en 12).
- Maak een gedegen risicoanalyse bij de toekomstopties en voorkeur van het bestuur, voorzien van een opinie door de sleutelfunctiehouder risicobeheer en interne audit, en maak op basis daarvan een actieplan (wat te doen indien...).
- De VC herhaalt de aanbeveling om compliance zaken (nevenfuncties, uitnodigingen, etc.) zichtbaar met elkaar te bespreken en een overzicht van de nevenfuncties in het jaarverslag te vermelden.

6 december 2023

Mr. P.J.M. Akkermans (voorzitter)

Drs. T.E.M. Dieben AAG

H.J.P. Strang RA

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro's)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Onroerende zaken	30.695	36.193
Zakelijke waarden	183.265	135.199
Vastrentende waarden	239.556	228.601
Derivaten	0	0
Overige beleggingen	96.369	121.480
	549.885	521.473
Vorderingen en overlopende activa [2]		
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend	1.236	1.300
Overige vorderingen	175	132
	1.411	1.432
Liquide middelen [3]	196	375
	551.492	523.280

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal [4]	1	1
Algemene reserve [5]	146.185	124.144
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	404.489	398.370
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7]	817	765
	551.492	523.280

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro's)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond[s] [8]		
Directe beleggingsopbrengsten	5.647	5.574
Indirecte beleggingsopbrengsten	39.414	-142.217
Kosten van vermogensbeheer	-465	-420
	44.596	-137.063
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9]	5.875	6.435
Saldo van overdrachten van rechten [10]		
Overgenomen pensioenverplichtingen	25	16
Overgedragen pensioenverplichtingen	0	-5
	25	11
Pensioenuitkeringen [11]	-21.376	-19.756
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfond[s]		
Pensioenopbouw	-3.176	-5.216
Indexering en overige toeslagen	-175	-50.082
Benodigde intrest	-12.676	2.437
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	22.293	20.565
Wijziging marktrente	-14.183	143.569
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-28	-13
Wijziging overlevingstafel	0	-2.580
Wijziging ervaringssterfte	489	0
Wijziging reservering niet-opgevraagd pensioen	-164	164
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	1.501	1.169
	-6.119	110.013

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2023	2022
Herverzekering [12]		
Premies herverzekering	-41	-47
	-41	-47
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [13]	-917	-931
Overige baten en lasten [14]	-2	4
Saldo van baten en lasten	22.041	-41.334
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	22.041	-41.334

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	5.934	6.376
Wegens overgenomen pensioenverplichtingen	25	16
Overige	0	4
	5.959	6.396
Uitgaven		
Pensioenen en afkopen	-21.376	-19.741
Wegens overgedragen pensioenverplichtingen	0	-5
Premies herverzekering	-50	-47
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-881	-856
	-22.307	-20.649
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	5.621	4.955
Verkopen en aflossingen beleggingen	117.882	214.084
	123.503	219.039
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-106.881	-204.889
Kosten van vermogensbeheer	-453	-44
	-107.334	-204.933
Mutatie geldmiddelen	-179	-147
Saldo geldmiddelen 1 januari	375	522
Saldo geldmiddelen 31 december	196	375

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is een rechtspersoon naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Rotterdam. Het pensioenfonds stelt zich ten doel de pensioenovereenkomsten uit te voeren die de werknemers in dienst van Huntsman Holland B.V. met hun werkgever vóór 1 januari 2016 zijn aangegaan. Deze overeenkomsten omvatten een toezegging omtrent ouderdoms-, partner- en wezenpensioen, alsmede een voortzetting van de pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en BW2 Titel 9 toegepast. Alsmede de richtlijnen voor jaarverslaggeving (RJ), waarvan in het bijzonder RJ610.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Covid-19 heeft geen impact gehad op de gemaakte schattingen en de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de nominale waarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro tegen de reële koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

De beleggingswaarde voor risico pensioenfonds wordt gewaardeerd op de reële waarde per einde boekjaar.

Onroerende zaken

De beursgenoteerde aandelen in vastgoedbeleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar.

Zakelijke waarden

De beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar.

Vastrentende waarden

De beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters, zijnde de risicovrije rente op basis van de EONIA-curve. In het verleden gold als disconteringsvoet de EURIBO-curve. Derivaten met een negatieve waarde worden op de passivazijde van de balans gepresenteerd.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Collateral / securities lending

Activa die in het kader van een collateral worden gestort blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling die geldt voor beleggingen. Alle uit beleggingen voortvloeiende baten en lasten worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt. Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen, worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Alle uit deze beleggingen voortvloeiende baten en lasten worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten. Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten welke ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op de geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Algemene reserve

Het jaarlijkse resultaat volgens de rekening van baten en lasten wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuariële berekening van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2023 is gebaseerd op de door DNB beschikbaar gestelde rentetermijnstructuur. De voorziening pensioenverplichting is berekend op basis van de Prognosetafel AG2022. Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van de fondsspecifieke ervaringssterfte die vastgesteld is met behulp van het WTW 2022 ervaringssterfemodel. Dit is een leeftijdsafhankelijke vermenigvuldigingsfactor waarmee de overlevingskansen worden aangepast. In deze voorziening is ook rekening gehouden met een deel (€ 1,370 miljoen) niet opgevraagde pensioenen.

Er wordt tot de pensioendatum gerekend met het onbepaalde partnersysteem en een partnerfrequentie van 100%. Er wordt een leeftijdsverschil van drie jaar tussen man en vrouw verondersteld. Met toekomstige toe- en uittredingen is geen rekening gehouden. Voor de dekking van de uitvoeringskosten is een kostenvoorziening ter grootte van 4% van de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Een deel van de uitvoeringskosten wordt gedekt door premiebijdragen. Beleggingskosten en overige beleggingsbeheerskosten worden gedekt uit de beleggingsopbrengsten.

De rentetoevoeging in het verslagjaar is gebaseerd op éénjaarsrente uit de DNB-rentetermijnstructuur primo van het boekjaar en bedraagt 3,264% (2022: - 0,486%). Hierdoor is een bedrag van € 12,676 miljoen (2022: -/€ 2,437 miljoen) toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichting voor risico fonds.

De voorziening pensioenverplichtingen voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers is vastgesteld als de contante waarde van de bereikbare pensioenaanspraken. De toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op de balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard, is gelijk gesteld aan tweemaal de opslag voor premievrijstelling in de verwachte zuivere kostendekkende premie van 2024 en bedraagt € 0,271 miljoen per ultimo 2023 (2022: € 0,277 miljoen).

De modified duration van de pensioenverplichtingen bedraagt 14,0 per eind 2023 (2022: 14,2).

Schattingswijziging

In 2023 heeft het bestuur besloten om de ervaringssterfte te herijken. Deze overstap heeft een verlagend effect op de technische voorziening en resulteert in een baat voor het fonds ter hoogte van 489. Dit effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2023 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Premie

De kostendekkende premie (KDP) is berekend met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, echter per 1 januari van het boekjaar. De gedempte kostendekkende premie wordt, conform de ABTN, berekend op basis van de gemiddelde rentetermijnstructuur per 31 december over de afgelopen 5 jaar. De samenstelling van de premie is als volgt: actuariel benodigde koopsom, solvabiliteitsopslag en opslag voor uitvoeringskosten. Voor de beide premies geldt dat de opslag voor het VEV (solvabiliteitsopslag) gelijk is aan het VEV per 31 december van het voorgaand boekjaar en de opslag voor uitvoeringskosten de kosten betreft in het verslagjaar waarvoor niet binnen de TV wordt gereserveerd.

Indexatie

Het indexatiebeleid voor het fonds is voor zowel actieve als inactieve deelnemers vanaf 1 januari 2020 voorwaardelijk. De voorwaardelijke indexatie wordt alleen verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% en deze toekomstbestendig kan worden verleend conform hetgeen hieromtrent bepaald is in wet- en regelgeving. Per 1 januari 2023 zijn de pensioenen niet verhoogd. Het pensioenfonds kent geen beleid ten aanzien van inhaalindexatie.

Herverzekering

Het fonds heeft risico's ondergebracht bij een herverzekeringsmaatschappij. Het gaat dan om de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid (het premievrijstellingsrisico en het loonvorderingsrisico).

Beide risico's zijn op stop-lossbasis verzekerd bij Zwitserleven. Met een stop-lossverzekering wordt de totale schade in enig jaar beperkt.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden ultimo verslagjaar toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- rente;
- dividend;
- soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen en obligaties;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransaties.

Kosten vermogensbeheer

Onder de kosten vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend conform het pensioenreglement en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichting

Voor de waarderingsgrondslag voor de mutatie voorziening pensioenverplichting wordt verwezen naar de grondslagen inzake de voorziening pensioenverplichtingen.

Herverzekering

De post herverzekering betreft het saldo van premies betaald aan de herverzekeraar en uitkeringen ontvangen uit hoofde van het herverzekeringscontract aan het fonds. De premies en uitkeringen worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Bestemming van het saldo

Het resultaat ultimo boekjaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld via de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2022	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen/ aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2023
Onroerende zaken						
Niet-beursgenoteerde aandelen v astgoedmaatschappijen	36.193	0	0	0	-5.498	30.695
Zakelijke waarden						
Beleggingsfondsen in aandelen	135.199	23.269	-650	28	25.419	183.265
Vastrentende waarden						
Niet-beursgenoteerde vastrentende beleggingsfondsen	152.825	22.319	-32.321	-2.135	14.068	154.756
Beursgenoteerde Staatsobligaties	75.776	28.257	-24.016	-13.644	18.427	84.800
	228.601	50.576	-56.337	-15.779	32.495	239.556
Derivaten						
Valutatermijncontracten	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	70.319	31.960	-60.895	537	1.032	42.953
Hypotheekfondsen	51.161	1.075	0	0	1.180	53.416
	121.480	33.035	-60.895	537	2.212	96.369
Totaal belegd vermogen ¹⁾	521.473	106.880	-117.882	-15.214	54.628	549.885
Waarvan gepresenteerd aan de passiva zijde	0					0
Belegd vermogen activa zijde	521.473					549.885

1) Exclusief interest en liquide middelen.

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid.

Directe marktnotering:

Directe marktwaardering, beursnotering in een actieve markt.

Intrinsieke waarde:

De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde, eventueel gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Netto contante waarde:

Afgeleide marktwaardering, geen directe beursnotering van andere uit de markt waarneembare data dan wel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Andere methode:

Modellen en technieken, marktwaardebepaling niet gebaseerd op de markt maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Directe markt- notering	Intrinsieke waarde	NCW berekening	Andere methode	Stand ultimo 2023	Stand ultimo 2022
Onroerende zaken	0	0	0	30.695	30.695	36.193
Zakelijke waarden	0	0	0	183.265	183.265	135.199
Vastrentende waarden	84.800	0	0	154.756	239.556	228.601
Derivaten	0	0	0	0	0	0
Overige beleggingen	0	0	0	96.369	96.369	121.480
Totaal belegd vermogen	84.800	0	0	465.085	549.885	521.473

Aansluiting beleggingen tussende jaarrekening en de Risicoparaagraaf o.b.v. Look Through:

	Stand ultimo 2023	Liquide middelen	Overlopende intrest	Te vorderen dividend- belasting	Toepassen Look Through	Stand ultimo 2023 conform risico- paraagraaf	Stand ultimo 2022 conform risico- paraagraaf
Onroerende zaken	30.695				4.830	35.525	39.193
Zakelijke waarden	183.265			164	-7.416	176.013	129.823
Vastrentende waarden	239.556		1.233		99.941	340.730	351.119
Derivaten	0				4.523	4.523	-4.041
Overige beleggingen	96.369	39			-101.878	-5.470	6.843
	549.885	39	1.233	164	0	551.321	522.937

	2023	2022
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
Vastrentende waarden	1.233	1.300
Overig	3	0
	1.236	1.300
Overige vorderingen		
Dividendbelasting	164	73
Premies	0	59
Verzekeringsmaatschappijen	10	0
Overige	1	0
	175	132
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.411	1.432

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.

	2023	2022
[3] Liquide middelen		
Depotbank	39	91
ING bank N.V.	157	284
	196	375
De liquide middelen (m.u.v. Depotbank) staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Passiva		
[4] Stichtingskapitaal	1	1
[5] Algemene reserve		
Stand 1 januari	124.144	165.478
Besteding van het saldo van baten en lasten	22.041	-41.334
Stand per 31 december	146.185	124.144
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	117,8%	118,2%
Aanwezige dekkingsgraad	136,1%	131,2%
Beleidsdekkingsgraad	135,6%	137,6%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de totale technische voorzieningen gedeeld door de totale technische voorzieningen.		
De berekening is als volgt: $(146.186 + 404.489) / 404.489 \times 100\% = 136,1\%$		
Per 31 december 2023 is de dekkingsgraad 136,1% van de totale Technische Voorziening.		

	2023	2022
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	398.370	508.383
Premies	3.176	5.216
Benodigde intrest	12.676	-2.437
Overgenomen pensioenverplichtingen	28	17
Uitkeringen eigen rekening	-21.436	-19.774
Vrijgevallen voor excassokosten	-857	-791
Overgedragen pensioenverplichtingen	0	-4
Technisch resultaat	-1.501	-1.169
Wijziging marktrente	14.183	-143.569
Indexatie	175	50.082
Wijziging overlevingstafels	0	2.580
Wijziging ervaringssterfte	-489	0
Wijziging reservering niet-opgevraagd pensioen	164	-164
Stand per 31 december	404.489	398.370
De technische voorzieningen zijn als volgt opgebouwd:		
– Actieve- en arbeidsongeschikte deelnemers (pensioen)	111.921	115.973
– Gewezen deelnemers (pensioen)	48.091	38.874
– Pensioengerechtigden (pensioen)	242.832	241.509
– Pensioengerechtigden (prepensioen)	4	18
– Niet opgevraagd	1.370	1.719
– Overige TV toekomstig AO risico	271	277
Stand voorziening per 31 december	404.489	398.370
[7] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Te betalen loonheffing en sociale lasten	468	421
Administratiekosten	9	36
Accountantskosten	50	48
Actuariskosten	59	65
Kosten vermogensbeheer	157	146
Kosten toezicht (DNB/AFM)	36	3
Uitkeringen	0	3
Overige crediteuren	38	43
	817	765
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn doorlopende contracten afgesloten met de vermogensbeheerder (NN IP) en administrateur (AZL N.V.) met een opzegtermijn van 1 jaar. Tevens is er een stop loss contract afgesloten met Zwitserleven, welke loopt tot en met 31 december 2027. De verwachte kosten vanaf 2024 en de jaren daarna zullen, als gevolg van het nieuwe contract vanaf 1 januari 2023, licht stijgen in vergelijking met de kosten 2023.

Er is een intraday kredietfaciliteit ter hoogte van € 1.200 overeengekomen met ING Bank B.V. Hier is in boekjaar 2023 geen gebruik van gemaakt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro's)

Betaalde vergoedingen bestuur en Visitatiecommissie

	2023	2022
Bestuursvergoedingen	56	56
Vergoedingen Visitatiecommissie	12	12
Totaal	68	68

Personeel

Gedurende het boekjaar 2023 had Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten

[8] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

	2023	2022
Onroerende zaken	854	1.110
Zakelijke waarden	1.175	1.005
Vastrentende waarden	2.107	2.019
Overige beleggingen	1.075	992
Banken & deposito's	17	-4
Rebate fees ¹⁾	419	452
	5.647	5.574

1) Door een wijziging in presentatie van de kosten vermogensbeheer zijn ook de vergelijkende cijfers aangepast. De rebate fees betreffen de daadwerkelijke kortingen die in cash worden ontvangen en zijn hier gepresenteerd als directe beleggingsopbrengsten.

	2023	2022
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Onroerende zaken</i>		
Ongerealiseerd resultaat	-5.498	691
Gerealiseerd resultaat	0	3
<i>Zakelijke waarden</i>		
Ongerealiseerd resultaat	25.419	-40.240
Gerealiseerd resultaat	28	1.104
<i>Vastrentende waarden</i>		
Ongerealiseerd resultaat	32.495	-83.729
Gerealiseerd resultaat	-15.779	-6.943
<i>Overige beleggingen</i>		
Ongerealiseerd resultaat	2.212	-13.038
Gerealiseerd resultaat	537	-65
	39.414	-142.217
Kosten van vermogensbeheer¹⁾		
Bewaarloon effecten	-63	-38
Beheerloon zakelijke waarden	-45	-76
Beheerloon vastrentende waarden	-56	-38
Beheerloon overig	-236	-236
Vergoeding externe leden beleggingscommissie	-11	-14
Overige kosten vermogensbeheer	-54	-18
	-465	-420
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	44.596	-137.063

1) Door een wijziging in presentatie van de kosten vermogensbeheer zijn ook de vergelijkende cijfers aangepast.

	2023	2022
[9] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Werkgeverspremie	5.351	5.833
Nog te ontvangen premie	0	59
Werknemerspremie	524	543
	5.875	6.435
De feitelijke premie bedraagt	5.875	6.435
De kostendekkende premie bedraagt	4.498	7.062
De gedempte kostendekkende premie bedraagt	6.148	6.435
<p>De feitelijke premie is lager dan de gedempte kostendekkende premie en voldoet hiermee niet aan de wettelijke eisen van kostendekkendheid. De lagere premie is verklaarbaar omdat bij de totstandkoming van de berekening van het premiepercentage over 2023 de latere CAO-verhoging van 6,75% nog niet bekend was. Het bestuur accepteert positieve en negatieve afwijkingen van de ex ante en ex post premieberekening, indien deze binnen materialiteitsgrenzen valt. Naar de toekomst toe wil het pensioenfonds afspraken maken met de werkgever om de kans op grote afwijkingen te beperken.</p>		
<p>De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:</p>		
– Actuarieel benodigd	3.755	5.916
– Opslag in stand houden vereist vermogen	683	1.006
– Opslag voor uitvoeringskosten	60	140
	4.498	7.062
<p>De gedempte premie is als volgt samengesteld:</p>		
– Actuarieel benodigd	5.151	5.380
– Opslag in stand houden vereist vermogen	937	915
– Opslag voor uitvoeringskosten	60	140
	6.148	6.435
[10] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	25	16
Overgedragen pensioenverplichtingen	0	-5
	25	11

	2023	2022
[11] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-16.022	-14.953
Invalideitpensioen	-91	-42
Partnerpensioen	-5.234	-4.688
Wezenpensioen	-2	-2
Afkoopsommen	-27	-71
	-21.376	-19.756
[12] Herverzekering		
Premies herverzekering	-41	-47
	-41	-47
[13] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie (incl. bestuursbureau)	-513	-495
Doorbelaste personeelskosten	0	-53
Accountant (controle jaarrekening)	-50	-48
Actuaris	-120	-119
Vergoeding bestuur	-56	-56
De Nederlandsche Bank / AFM	-40	-30
Doorbelaste kantoor- en representatiekosten	-2	-10
Overige	-136	-120
	-917	-931
[14] Overige baten en lasten		
Overig	-2	4
	-2	4

	2023	2022
Actuariële analyse van het resultaat		
Directe beleggingsopbrengsten	5.647	5.122
Indirecte beleggingsopbrengsten	26.273	-139.748
Wijziging rekenrente	-14.183	143.569
Beleggingen / marktrente	17.737	8.943
Financiering	1.998	326
Indexatie	62	-49.896
Kanssystemen	1.864	1.689
Mutaties waardeoverdrachten	-3	-2
Mutaties uitkeringen	60	18
Wijziging u.h.v. actuariële grondslagen en/of methoden	489	-2.580
Andere baten/lasten	-166	168
Resultaat	22.041	-41.334

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2023 als volgt te verdelen:

	2023
Algemene reserve	22.041

Risicoparaagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparaagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt, is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een fonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023 van 117,8% en ultimo 2022 van 118,2%.

De eerste 6 genoemde risico's en het actief beheer risico (S10) zijn in de berekening van het vereist vermogen gekwantificeerd op basis van het standaardmodel. Liquiditeitsrisico's, concentratierisico en operationeel risico zijn conform het standaardmodel op 0 gezet.

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruikt gemaakt te worden van de wortelformule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortelformule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2023 -11,4% en voor de strategische beleggingsportefeuille -10,9%.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	14.465	3,6	15.923	4,0
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	51.181	12,7	50.892	12,8
Valutarisico (S3)	16.503	4,1	12.201	3,1
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	16.503	4,1	18.189	4,6
Verzekeringstechnisch risico (S6)	11.833	2,9	11.610	2,9
Liquiditeitsrisico (S7)	0	0,0	0	0,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Operationeel risico (S9)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	5.240	1,3	2.934	0,7
Diversificatie-effect	-43.831	-10,9	-39.138	-9,9
Totaal vereist eigen vermogen	71.894	17,8	72.611	18,2
Aanwezige dekkingsgraad		136,1%		131,2%
Beleidsdekkingsgraad		135,6%		137,6%
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1%		104,1%
Strategisch vereiste dekkingsgraad		117,8%		118,2%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		117,8%		115,4%

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2023 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een tekort verkeert. Ultimo 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 135,6%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad ultimo 2022 van 137,6%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 2,0%-punt.

Renterisico

Het Pensioenfonds dekt strategisch 60% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 60% op basis van de swapcurve is eind 2023 equivalent met een renteafdekking van 60% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 63,85% eind 2023.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 14.858 (3,7%) en voor het strategisch renterisico 14.465 (3,6).

Aandelen- en vastgoed risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per markt/categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	4.830	2,3	3.000	1,8
Niet-beursgenoteerd vastgoed	30.695	14,5	36.193	21,4
Ontwikkelde markten (Mature markets)	155.393	73,5	115.024	68,0
Opkomende markten (Emerging markets)	20.620	9,7	14.799	8,8
	211.538	100,0	169.016	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 51.181 (12,7%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 50.828 (12,6%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling beleggingsportefeuille naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	325.050	59,0	354.681	67,8
Amerikaanse dollar	149.832	27,2	117.609	22,5
Britse pound sterling	6.573	1,2	4.425	0,8
Japane yen	10.433	1,9	7.970	1,5
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	4.523	0,8	-4.094	-0,8
Overige valuta	54.910	10,0	42.346	8,1
	551.321	100,0	522.937	100,0
<i>Verdeling beleggingsportefeuille naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	453.545	82,3	460.587	88,1
Amerikaanse dollar	43.645	7,9	27.069	5,2
Britse pound sterling	2.134	0,4	1.054	0,2
Japane yen	3.972	0,7	2.997	0,6
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	4.523	0,8	-4.094	-0,8
Overige valuta	43.502	7,9	35.324	6,8
	551.321	100,0	522.937	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten, omgerekend in euro per 31 december 2023:

	aankoop transacties	verkoop transacties
Euro	128.495	
Amerikaanse dollar		-106.187
Japane yen		-6.461
Britse pound sterling		-4.439
overige valuta		-11.408
	128.495	-128.495

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 14.152 (3,5%) en voor het strategisch valuta risico 16.503 (4,1%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	31.118	9,1	35.393	10,1
AA	123.396	36,2	115.842	33,0
A	105.845	31,1	129.998	37,0
BBB	40.885	12,0	33.706	9,6
Lager dan BBB	37.228	10,9	34.509	9,8
Geen rating	2.258	0,7	1.671	0,5
	340.730	100,0	351.119	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd tot 1 jaar	83.907	24,6	116.976	33,3
Resterende looptijd van 1 tot 5 jaar	66.964	19,7	64.323	18,3
Resterende looptijd van 5 tot 10 jaar	39.922	11,7	33.519	9,6
Resterende looptijd langer dan 10 jaar	149.937	44,0	136.301	38,8
	340.730	100,0	351.119	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 17.276 (4,3%) en voor het strategisch kredietrisico van 16.503 (4,1%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 11.833 (2,9%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 11.833 (2,9%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	30.695	86,4	36.193	92,3
Aansluiting look through	4.830	13,6	3.000	7,7
	35.525	100,0	39.193	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	30.695	86,4	36.193	92,3
Aansluiting look through	4.830	13,6	3.000	7,7
	35.525	100,0	39.193	100,0

Grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in onroerende zaken

	2023		2022	
	€	%	€	%
CBRE Dres FGR Fund	20.174	65,7	22.740	62,8
Aberdeen Standard Eur Prop	3.131	10,2	4.003	11,1
Aberdeen Standard Eur Prop Fun	7.391	24,1	9.450	26,1

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

Financiële instellingen	31.377	17,8	22.151	17,1
Informatietechnologie	42.638	24,2	28.164	21,7
Niet-duurzame consumentengoederen	11.530	6,6	10.031	7,7
Duurzame consumentengoederen	19.900	11,3	13.231	10,2
Industriële ondernemingen	17.442	9,9	11.381	8,8
Gezondheidszorg	20.382	11,6	18.136	13,9
Energie	7.785	4,4	7.588	5,8
Basismaterialen	7.232	4,1	6.408	4,9
Telecommunicatie	12.802	7,3	9.052	7,0
Nutsbedrijven	2.854	1,6	3.209	2,5
Andere sectoren	2.071	1,2	472	0,4
	176.013	100,0	129.823	100,0

Er zijn geen grote posten binnen de aandelen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in aandelen.

Vastrentende waarden

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling obligaties en vastrentende waarden naar soort:</i>				
Staatsleningen	121.589	35,7	116.700	33,2
Hypotheke	52.744	15,5	50.744	14,5
Credits	81.456	23,9	69.081	19,7
Kortlopende vorderingen/liquiditeiten	84.941	24,9	114.594	32,6
	340.730	100,0	351.119	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

	2023		2022	
	€	%	€	%
Nederlandse staatsobligaties	17.400	5,1	13.059	3,7
Duitse staatsobligaties	8.160	2,4	5.892	1,7
Franse staatsobligaties	36.452	10,7	30.999	8,8

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen rechtstreekse beleggingen in Huntsman Nederland B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Beleggingsportefeuille				
<i>Verdeling beleggingsportefeuille per regio:</i>				
Opkomende markten	46.873	8,5	36.212	6,9
Europa excl. Groot Brittannië	272.796	49,5	277.643	53,1
Japan	11.475	2,1	9.307	1,8
Noord-Amerika	171.566	31,1	143.968	27,5
Azië ex Japan	10.662	1,9	7.003	1,3
Groot Brittannië	21.959	4,0	34.600	6,6
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	15.990	2,9	14.204	2,7
	551.321	100,0	522.937	99,9

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 8.901 (2,2%) en voor het strategisch actief beheer risico van 5.240 (1,3%). De tracking error verschilt per aandelenfonds, waardoor niet expliciet één percentage kan worden vermeld. De gewogen tracking error van de gehele aandelenportefeuille is groter dan 1%, waardoor een buffer voor actief beheer wel noodzakelijk is.

Vastgesteld te Rozenburg d.d. 17 juni 2024

Het Bestuur,

N. Mol

H.P.M. Gunneweg

G.C. Plaisier

mw. C.J. Paak

L. Thring

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.753.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 83.000 te rapporteren.

Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 128 (hoogte kostendekkende premie) en 129 (premiektorting of terugstorting). Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Met betrekking tot de artikelen 128 en 129 merk ik op dat in de premiestelling geen rekening is gehouden met de koopsom voor onvoorwaardelijke indexatie van de extra premievrije aanspraken van de actieve deelnemers. Als gevolg hiervan is de feitelijke premie niet kostendekkend en is er impliciet sprake van premiektorting.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Purmerend, 24 juni 2024

drs. T.J.R. Veerman AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg (hierna ook: "het pensioenfonds") te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg op 31 december 2023 en van de staat van baten en lasten over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2,7 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze relevant is voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan hen

tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 82.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet naleven van wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en de omgeving waarin zij opereert, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezichthoudend orgaan het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

In paragraaf Beheersing frauderisico's van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toewijding van activa en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording is weerlegd, gezien de aard van de opbrengsten. De opbrengsten bestaan uit premiebijdragen die per deelnemer over de pensioengrondslag met een vastgesteld tarief wordt berekend en daardoor op objectieve wijze zijn vast te stellen. De beleggingsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte (gerealiseerde en ongerealiseerde) beleggingsopbrengsten. De directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder significante schattingselementen. Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsresultaten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de inrichting van het proces en de daarbinnen aangestelde partijen. Ten aanzien van de indirecte ongerealiseerde beleggingsopbrengsten geldt dat deze op eenvoudige wijze af te leiden zijn van de waardering van de beleggingen.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door het bestuur. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hogere schattingsonzekerheid, waaronder de technische voorzieningen specifiek ten aanzien van veronderstellingen die beïnvloedbaar zijn door het bestuur. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor het frauderisico

Ten aanzien van het risico op doorbreking van de interne beheersing door het bestuur hebben wij werkzaamheden uitgevoerd zoals het toetsen van de aanvaardbaarheid van de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomsten van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en toezichthoudend orgaan.

Onze specifieke controleaanpak voor het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en het toezichhoudend orgaan om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) doorgenomen. Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van het bestuur dat alle bekende aangelegenheden van vermoede non-compliance aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat de vermogenspositie van het pensioenfonds toereikend wordt geacht en het niet nodig is een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten (obligaties en genoteerde beleggingsfondsen) uit belangen in niet-genoteerde beleggingsfondsen.</p> <p>In de toelichting behorende tot de jaarrekening heeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De waardering van de belangen in niet genoteerde-beleggingsfondsen vindt plaats aan de hand van de intrinsieke waarde ('net asset value') van de beleggingsfondsen.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> – beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van vermogensbeheer. Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage van de service-organisatie; – voor beursgenoteerde effecten: toetsen van de juiste waardering van de beleggingen gebaseerd op marktnoteringen; – voor de belangen in niet-genoteerde beleggingsfondsen: vaststellen dat de waarderinggrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds en dat de waarde per participatie volgens de laatste, door een onafhankelijke accountant, gecontroleerde jaarrekening overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde; – toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is in de context van het van toepassing zijnde stelsel van financiële verslaggeving.
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderinggrondslagen weer.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaire. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaire en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaire worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, daarvoor geschikt zijn; – de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; – de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; – de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd; – toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is in de context van het van toepassing zijnde stelsel van financiële verslaggeving.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie bestaande uit het bestuursverslag, de overige gegevens en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 24 juni 2024

Forvis Mazars Accountants N.V.

drs. C.A. Harteveld RA

Bijlagen

Overzicht belegd vermogen

	2023			2022		
	€	%	Norm	€	%	Norm
Zakelijke waarden						
Aandelen vastgoedmaatschappijen	30.695	5,6	4,5	36.193	6,9	4,5
Aandelen	183.265	33,2	34,0	135.199	25,8	34,0
Te vorderen dividendbelasting	164	0,0		73	0,0	
Totale zakelijke waarden	214.124	38,8	38,5	171.465	32,8	38,5
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	84.800	15,4		75.776	14,5	
Vastrentende beleggingsfondsen	154.756	28,1		152.825	29,2	
Lopende intrest	1.233	0,2		1.300	0,2	
Totaal vastrentende waarden	240.789	43,7	61,5	229.901	43,9	61,5
Derivaten						
Valutatermijncontracten	0	0,0		0	0,0	
Totaal derivaten	0	0,0	0	0	0,0	0
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	42.953	7,8		70.319	13,4	
Hypotheekfondsen	53.416	9,7		51.161	9,8	
	96.369	17,5	0	121.480	23,2	0
Overlopende aan- en verkopen beleggingen						
Crediteuren beleggingen	0	0,0		0	0,0	
	0	0,0	0	0	0,0	0

	2023			2022		
	€	%	Norm	€	%	Norm
Liquide middelen						
Depotbank	39	0,0		91	0,0	
ING Bank	157	0,0		284	0,1	
Totaal liquide middelen	196	0,0	0	375	0,1	0
Totaal vermogen	551.478	100,0	100	523.221	100,0	100

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuarieel Genootschap (AG)

Het Koninklijk Actuarieel Genootschap is de Nederlandse beroepsvereniging van actuarissen en actuariële analisten.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals:

1. de rekenrente;
2. de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.;
3. kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuariële methoden

Methoden om met behulp van actuariële grondslagen de contante waarde te berekenen van een reeks toekomstige uitkeringen of bijdragen.

Algemene Ouderdomswet

De Algemene Ouderdomswet (AOW) is in 1956 tot stand gekomen. Het is een volksverzekering en geldt dus voor alle ingezetenen van Nederland. De AOW voorziet in uitkeringen bij ouderdom. De uitkeringen gaan in op de verjaardag waarop de verzekerde 67 jaar wordt. De hoogte van de uitkeringen is niet afhankelijk van het loon dat gedurende een eventuele loopbaan is verdiend, maar is afhankelijk van de burgerlijke staat en de gezinssituatie waarin de verzekerde verkeert.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds.

Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

AO/IB

Administratieve organisatie en interne beheersing.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is gedragstoezichthouder op de financiële markten. Dat houdt in dat de AFM toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector: sparen, beleggen, verzekeren en lenen. Met het gedragstoezicht wil de AFM een bijdrage leveren aan het goed functioneren van de financiële markten.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Basispunt

Een basispunt is een honderdste van een procent (0,01%). Basispunten worden gebruikt om veranderingen in rentes uit te drukken. Een stijging van de rente van bijvoorbeeld 6% naar 6,1% betekent een stijging van 10 basispunten.

Beleidsdekkingsgraad

Dit betreft een 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad, waarop het pensioenfonds haar beslissingen baseert.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Benodigde intrest

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt rekening gehouden met een toekomstig rendement. Het bedrag dat op basis van de rekenrente in het boekjaar aan de voorziening pensioenverplichtingen moet worden toegevoegd wordt als 'benodigde intrest' verantwoord.

Code pensioenfondsen

Op 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen in werking getreden als document van zelfregulering van de pensioensector. Per 1 juli 2014 is de Code ook wettelijk verankerd in de Pensioenwet. De Code is gebaseerd op het "pas toe of leg uit-beginsel". Het volledig volgen van alle 83 normen uit de Code is niet verplicht. Wel wordt ieder pensioenfonds geacht in het jaarverslag (vanaf boekjaar 2014) aan te kunnen geven waarom bepaalde afwijkende keuzes zijn gemaakt. Deze Code is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, die hiermee normen formuleren voor "goed pensioenfondsbestuur". Het huidige tijdgewricht vereist vanuit het maatschappelijk belang van het pensioenfonds dat het functioneren van het bestuur meer aandacht krijgt. De Code vervangt de "Principes voor goed pensioenfondsbestuur (PFG)", die de Stichting van de Arbeid op 16 december 2005 heeft gepubliceerd.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariëlegrondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

COVID

COVID-19 is een besmettelijke ziekte die wordt veroorzaakt door het SARS-CoV-2-virus (coronavirus).

CPI

Consumenten Prijs Index.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad is gelijk aan het totaal vermogen (Reserves + Voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds) gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

DC regeling

Een Defined Contribution (beschikbare premie) regeling is een vorm van pensioensparen waarbij de begunstigde een van te voren afgesproken premie ontvangt.

De Nederlandsche Bank

Orgaan dat krachtens de Pensioenwet een toezichhoudende taak heeft ten aanzien van pensioenfondsen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Diversificatie-effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Duration

Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van een obligatie. Deze maatstaf houdt rekening met alle cashflows in de resterende looptijd van de lening.

Eindloon regeling

Een eindloon regeling, ook wel final-payregeling genoemd, is een vorm van een vaste uitkeringsregeling waarbij de hoogte van het pensioen afhankelijk is van het laatst verdiende loon. De opgebouwde pensioenaanspraken worden dan verhoogd op basis van de pensioengrondslag van dit laatstverdiende loon; de zogenoemde backservice. Het nog op te bouwen pensioen wordt bij het eindloonsysteem de coming service genoemd. Backservice + coming service is dan het verzekerd pensioen.

EMD

Emerging Market Debt

ERB

Vanuit de regelgeving (IORP II en FTK) zijn pensioenfondsen verplicht om een eigen risicobeoordeling (ERB) uit te voeren voor 31 december 2021. Een ERB is onlosmakelijk verbonden met de strategie, risicohouding en de uitvoering van het fonds.

Via een ERB zet het pensioenfonds op papier waar het fonds voor staat en welke belangrijke risico's het fonds op een passende manier beheerst. Het uitvoeren van de ERB is bij uitstek het middel om de risico's van het fonds en de bijbehorende maatregelen goed in kaart te brengen en daarbij te zorgen voor een fondsspecifieke, praktische aanpak.

Financieel Toetsingskader (FTK)/nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK)

Benaming van het nieuwe toetsingsregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële posities het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) vervangt de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Het FTK is opgenomen in de Pensioenwet. Per 1 januari 2015 is het nieuwe FTK van kracht geworden. Het nieuwe FTK omvat de financiële eisen waaraan pensioenfondsen moeten voldoen. Belangrijkste doel van de nieuwe regels is een robuust toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen van de deelnemer stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt tussen generaties.

Gedragcodes

De gedragscode van het AFM (Autoriteit Financiële Markten) valt uiteen in twee afzonderlijke codes: code A voor pensioenfondsen die onder effectentypisch gedragstoezicht van de AFM staan en code B voor pensioenfondsen die van dat toezicht zijn vrijgesteld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijdensrisico van deelnemers en invaliditeitsrisico van deelnemers.

Indexatie

Hieronder wordt verstaan de aanpassing van de ingegane pensioenen en/of premievrije aanspraken (voor pensioeningang) op basis van de stijging of daling van een index cijfer dan wel een vast percentage.

Veelal worden daarvoor de prijsindexcijfers van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) gehanteerd.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Interest Rate Swap (IRS)

De renteswap wordt in het algemeen gebruikt om renterisico's te beheersen of af te dekken, of om een gewenste rentepositie in te nemen. De meest gebruikte termen voor de renteswap zijn IRS of Interest Rate Swap.

De renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen.

De hoofdsommen van de leningen worden bij een IRS niet uitgewisseld, die zijn alleen in theorie, in de berekeningen herkenbaar. Uitwisseling vindt uitsluitend plaats van de rentes.

IORP II

IORP is de afkorting voor "institution for occupational retirement provision". Dit is de Engelse term voor "instelling voor bedrijfspensioenvoorziening".

Op basis van IORP II dienen pensioenfondsen te beschikken over een doeltreffend governance-systeem, waarbij de drie sleutelfuncties (de risico-beheersingsfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie) centraal staan. Pensioenfondsen dienen hun interne governance naar deze richtlijnen in te richten en in de jaarverslaggeving uit te leggen welke keuzes zijn gemaakt.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Look Through

Bij toepassing van het Look Through principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

Middelloon regeling

Een middelloon regeling is een pensioenregeling waarbij de hoogte van het pensioen afhankelijk is van het gemiddelde verdiende loon. Het middelloonstelsel is een vorm van een vaste uitkeringsregeling.

MVEV

Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioen, soms ook voor wezenpensioen.

Ouderdompensioen

Pensioen, bestemd ter verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlevingstafels

Geven aan wat de levens- en sterftেকansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaaris.

Over-the-counter (OTC)

De term slaat op financiële transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdompensioen en nabestaandenpensioen.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De yield curve, of rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale yield curve laat een stijgend verloop zien omdat de spaarrente doorgaans lager is dan de kapitaalmarktrente.

SFDR

De SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) zorgt voor transparantie over hoe op de financiële markt duurzaamheidsrisico's en -kansen worden geïntegreerd in beleggingskeuzes en aanbevelingen. De SFDR introduceert een classificatiesysteem met informatieverplichtingen voor beleggingsproducten.

Technisch resultaat

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van veronderstellingen, zoals sterftেকansen, invalideringskansen en partnerfrequenties. De financiële consequenties van de afwijkingen van de werkelijkheid ten opzichte van deze veronderstellingen leiden tot technisch resultaat. Onder technisch resultaat worden voorts de verschillen tussen de ontvangen premies en de werkelijke kosten voor de pensioenopbouw verantwoord en de verschillen die ontstaan bij de verwerking van waardeoverdrachten.

TER

TER staat voor total expense ratio en geeft onder meer de kosten weer die de beleggingsmanagers hebben gemaakt voor het voeren van hun (actief) beleid.

Technische voorziening

De vastgestelde balanspost die de gekapitaliseerde waarde (contante waarde) van de opgebouwde pensioenrechten en pensioenaanspraken aangeeft. (zie ook Voorziening pensioenverplichtingen).

Toeslag

Zie 'Indexatie'.

Total Return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

Tracking error

De tracking error geeft aan in hoeverre de beleggingsrendementen van de daadwerkelijke aandelenportefeuille afwijken van de strategisch gedefinieerde benchmark.

Ultimate Forward Rate (UFR)

De verwachte risicovrije rente op lange termijn voor lange looptijden. Sinds eind september 2012 wordt in de bepaling van de rentetermijnstructuur (voor looptijden vanaf 20 jaar) mede rekening gehouden met deze verwachting. Tot 15 juli 2015 was de UFR gelijk aan 4,2% en vanaf 15 juli 2015 is de UFR gelijk aan het 120-maands gemiddelde van de forward rate bij een looptijd van 20 jaar.

UPO Uniform Pensioenoverzicht

Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) informeert een (gewezen) deelnemer en zijn/haar eventuele partner over zijn/haar huidige toekomstige pensioensituatie. Alle pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken hetzelfde UPO. Hierdoor zijn de bedragen uit de overzichten makkelijk vergelijkbaar. Ook kunnen de bedragen uit de verschillende overzichten eenvoudig bij elkaar worden opgeteld.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden is een beleggingsterm, en is een verzamelnaam voor leningen, hypotheek en obligaties.

VEV

Vereist Eigen Vermogen

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

De voorziening pensioenverplichtingen van een pensioenfonds is het bedrag dat aanwezig moet zijn om samen met de in de toekomst nog te ontvangen premies aan de reeds bestaande pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Zakelijke waarden

Zakelijke waarden is een verzamelnaam voor: aandelen, aandelen vastgoed, opties en converteerbare obligaties.